

Kedves Szerkesztőség!

Szívből gratulálok!

Először azért, mert a lap (az 1990.1. számot tartom a kezemben) jobb lett, mint vártam. Színes, változatos, érdekes.

Másodszor a bátorságért. Új lapot alapítani ebben a tömkelegben? 6, kárhozat! Belekóstoltam én is egyszer ebbe a játékba. Igaz, engem a történelem rúgott félre. Új Vetés című (A magyar művelődés folyóirata alcímű) lapomból csupán egyetlen szám jelent meg. Kulcsár Ödön és Varga Imre barátommal csináltuk (meg) a lapot, és az első (egyetlen) száma 1956. november 2-án jelent meg (!) November 4-én pedig jöttek a tankok. De! Ma talán még kockázatosabb új lapot indítani. Én már nem merném. Öreg is vagyok hozzá. Tehát: szívből gratulálok, és sok sikert kívánok!

Bp., 1990. április 14. Nagyszombat

Kollegális üdvözlettel

Győri György

Országos Erdei Iskolai találkozó

Első ízben került sor az egyre népszerűbb oktatásiformát választó iskolák találkozására. Festői környezetben, Visegrádon a Mogyoróhegyi Erdei Művelődés Házában, 1990. június 18-án találkoztak a résztvevők.

A találkozót a templomdombi iskola nevelői tanácsának vezetője, Beregnyei Józsefné és egyik tagja, Kosztolányi Istvánné szervezték. A házigazda a Pilisi Parkerdőgazdaság, személy szerint Szentendrei Géza volt.

Az összejeövetel egyik célja, hogy az országban különböző indíttatásból és formákban működő úgynevezett erdei iskolák programjait, tapasztalatait összegyűjtsük, s mindezt egy közös kiadványban mindenki számára hozzáférhetővé tegyük.

Másik célunk egy Országos Erdei Iskolai Alapítvány előkészítése volt. A megszövegezésen túl, a létrehozás a következő találkozó feladata lesz. Addigra a résztvevők számba veszik, mivel tudnak ehhez hozzájárulni, és milyen intézmények, szervezetek támogatására számíthatnak.

A találkozón az ország legkülönbözőbb településeiből voltak képviselők, érdeklődők. A résztvevők egyhangú igénye a találkozók rendszeressé tétele. A II. Országos Erdei Iskolai találkozó megszervezését a salgótarjáni Petőfi Sándor Általános Iskola vállalta (T: 32 14751). Időpontja: 1990. szeptember 28-29-30. Helyszín: Galyatető. A további: érdeklődőket is szeretettel várjuk:

A találkozó résztvevői

II. a.

MEGKÉRDEZTÜK**Mit várnak az új minisztertől****I Általános iskolai igazgató**

Hogy meggondolatlan intézkedéseket nem tesz. Nem szeretném Glatzot bántani, mert örültünk neki, de az, hogy bejelentette, az orosz nem kötelező, azzal óriási bajt kavart. Amíg nincsenek nyelvszakos tanárok, addig ezt nem lett volna szabad bejelenteni.

Kutató

I A vállalkozások korát éljük, de az iskolát nem lehet vállalkozások „kócerájává” alakítani. Annál is inkább, mert az elmúlt 20 évben az iskolák annyira „lerohadtak”, hogy a jelenlegi pénz még a szinttartáshoz sem elegendő. Vagyis állami feladat, hogy ezt a problémát megoldjuk. Azt várom el, hogy őrizzék meg az értékeket, ne verjenek szét olyan intézményeket, amelyre mint szakmai bázisra még nagyon sokáig szükség lesz. Az iskolákat eddig keményen irányították, nem lehet egyik napról a másikra teljesen magukra hagyni őket. Azt várom el az új minisztertől, hogy ne lobbyknak, ne az ötleteinek éljen, hanem – a szakemberek véleményét is figyelembe vevő – döntéseket hozzon. Azt is várom, hogy ne etessék az országot demagógiával. Néhány példát az eddigiekből: az oktatástól nem vontunk el pénzt – mondta az előző kormány. Ha nem vontak el, akkor is ez a minimális 30-35%-os infláció mellett csökkenés. Nem szabad mindig új csodákat felmutatni, egyszer volt az audovizuális oktatás, aztán a differenciált oktatás, majd a Nemzeti Alaptanterv. Pl. ez utóbbihoz sincsenek meg a feltételek. Semmi biztosíték nincs arra, hogy ez működni fog. De már tele van vele a köz vélemény.

Szaktanárképző iskolai igazgató

Meg kell változtatni az oktatási tartalmat! Meg kell változtatni a pedagógusokat! Nemcsak a bérüket, hanem a szemléletüket, a műveltségüket is. Jelenleg vannak olyanok is a pályán, akik alig tudnak többet, mint a tananyag. Élnek egyik napról a másikra, és nem marad idejük, energiájuk művelni magukat, saját belső értékeiket növelni.

Szakközépiskolai tanár, 10 éve tanít

Elsősorban azt, hogy ne tőle kelljen vámom bármit is. Ha nem volna illetlenség, azt mondanám, ne tudjam meg a nevét sem. A miniszter ugyanis a nép szolgája, amely szöges ellentétben áll az eddig megszokottal. Pályafutásom során mindig azt tapasztaltam, hogy a problémák megoldására egyedül a fentről érkező bölcsesség volt a mérvadó. Ez elbizonytalanította, tehetetlenné tette az amúgy is összezavart, egzisztenciálisan, morálisan megalázott pedagógustársadalmat. Amiből következően nem is próbáltunk saját helyzetünkön javítani. A folyamatos válságok és kudarcba fulladt reformok sora pedig a legártatlanabb csoporton, a gyerekeken csattant. Úgyhogy függetlenséget a bürokráciától, szabadságot a munkában, megfelelő feltételeket az iskolában. Ezek azok a pontok, amelyek jobbrafordulása esetén újra értelme lesz a küszködésünknek, látszata a munkánknak. Ha ezeket a feltételeket teremtik meg, a pedagógusok megtalálják a módját miként éljenek vele. Feltételek kellene, nem csalhatatlan kinyilatkoztatások. Bízom benne, hogy ezzel a társadalmi változással együtt jár az oktatásügy gyökeres, alulról építkező reformja is. Ha nem csalódom ebben a várakozásomban – üsse kő –, megjegyzem a nevét is. Akkor ugyanis már az én miniszterem is lesz.

Végzős szaktanárképző diák

Jó lett volna olyan iskolába járni, ahol nemcsak tanítanak, oktatnak, hanem idő jutott volna

más egyébre is. Én megértem, hogy nem megy másként, zsúfoltak a tantermek, fáradtak a tanárok, néha már a veszekedésük is jogos. Nem mindig tanultunk megfelelően. De meg kell érteni minket is. Ki tudja, mire megyek ezzel a szakmával, amit most megszereztem. Meg egyebet is tanulni, nemcsak a szakmai tárgyakat. Úgyhogy azt várom a minisztertől, olyanná alakítsa az iskolát, ha reggel fölkel a diák, siessen befelé. Szeressen odajárni, mert embernek nézik, hasznosat tanul és lehetősége van a fejlődésre, látókörének kiszélesítésére. Akár mesterségbeli tudásban, műveltségben, vagy akár a mindennapi életben. Ez persze csak úgy fog menni, ha az oktatás reformjakor megkérdézik a tanárokat és minket, diákokat is. Mert nem emlékszem, hogy ilyen bármikor is történt volna. Ha meglesz, elhiszem, hogy valóban újat, jobbat akar. Akkor majd visszajövök mást is tanulni. De most örülök, hogy vége.

Kedves Miniszter Úr!

Szerintem ilyen egyszerű az alapozó pedagógiajobbítása, de 4-5 esztendő kell hozzá. No és következetesség!

És vigyázzon, nehogy az elméleti elit félrevezesse Önt! Ön alapozó iskolai gyakorlattal nem rendelkezik. Az alapozó iskola olyan, mint az épület alapja, ami stílusváltáskor nem vagy alig változik.

Az elsietés, a kapkodás bűn!

A felépítmények, az egyetemek pedig kapják meg a szükséges anyagiakat és az önállóságot, a többit rájuk kell bízni.

Irányítani az alapozó és a középfokú oktatást kell. De nem öncélú elméletieskedéssel, hanem gyakorlatiasan, a nevelés-oktatás oldaláról nézve eredménycentrikusan. Sok mindenről lehetne még írni, de e cikk ezt nem teszi lehetővé.

Mindig féltem a tudós miniszterektől. Mert azon idő alatt, míg ők irányítottak, rendszeresen túltengett a gyakorlattól elszakadt elmélet, s az állandó reformra inspirálás nemegyszer reformkarrierizmushoz vezetett.

Az Ön első megnyilatkozásai másra engednek következtetni. Ez jó érzés számomra: Én az államosítás pillanatától a békés forradalom győzelméig voltam kénytelen tanítani. Nagyon nehéz időszak volt.

De szeretnék majd büszke lenni a betegségeiből kigyógyuló pedagógiánkra. A gyógyítás sikeres irányítását várom Öntől! Engedjen meg ehhez néhány javaslatot.

Tisztelettel:

Kóbor István
ny. tanár

JAVASLATOK**I.GYORS, VALÓS ÉS PONTOS DIAGNÓZIST AZ ALAPOZÓ ISKOLA FŐBB SÚLYOS BETEGSÉGEIRŐL**

Melyek ezek?

- Szégyenteljesen gyenge az alap- és a funkcionális olvasási készség.
- Nemzetközi összehasonlításban (ENSZ felmérés) utolsó előtti hely anyanyelvismeretből.
- Gyermekeink 25-30%-ának alacsony a számolási készsége.
- Gyenge beszéd-készség.
- Érzelemszegény oktatás, torz erkölcsi nevelés.

Melyek eme betegségek kórokozói?

1. Elmélet eluralt pedagógia.
2. Életidegen óratervek.
3. Maximalista, taníthatatlan tantervek.
4. Zömükben rossz tankönyvek.
5. Életidegen pedagógusképzés. (Kis tudós- és művészképzés, a metodika lebecsülése stb.)
6. Helytelen irányítási struktúra.

II. AZ ALAPOZÓ MAGYAR PEDAGÓGIA ORVOSLÁSA

Milyen legyen a terápia?

1. Felmérni, hogy a közép- és felső irányításban „tevékenykedő” pedagógiai elitnek (elméleti lobbynak) megvan-e 15-20 éves kiváló pedagógiai gyakorlata, de azon területről, amelyet irányít? Akinek nincs meg, megköszönni a „tevékenységét”, s menjen el a pedagógiai gyakorlatba tapasztalatszerzésre, egészen a bizonyíthatóan kiváló gyakorlat szintjéig.

Az irányításba kiváló gyakorlattal rendelkező (természetesen az elméletet is ismerő) szakembereket kell bevonni. Elfogadni és elfogadtatni azt az elvet, hogy a pedagógiában a csak elméleti „szakember” nem szakember!

2. Az óratervekben azon tárgyak kapják vissza régi óraszámukat, melyek az ismeretszerzés főbb alapjai (írás, olvasás, számolás, beszédfejlesztés, irodalom, rajz), s amelyek minden szakma és hivatás alapjai is. (De ne akarjunk manipulatív szakmát tanítani!) Természetesen hangsúlyosan kell helyet kapnia az erkölcsi nevelésnek is az értelmi-érzelmi nevelés mellett.

3. Olyan alaptantervek, melyek a közepes képességű gyermekekre épülnek. Ezeket nem lehet országos konferenciákon elindítani, kialakítani! Igaz, hogy így a demokratizmus látszata meglesz, de az eredmény?! (Lásd az új tantervek készítése idején tartott értekezleteket, a bírálatokat, a korrekciók készítését!)

Jó alaptanterveket csak azok készíthetnek, akik kiváló gyakorlattal rendelkező szakemberek!

(Az elméleti „szakember” bacilusaitól ments meg Uram minket! (A régi kormány beindította Nemzeti Alaptanterv pénzigényes értekezleteit, egyáltalán a csődöt mondott új tanterv alakítóit-akik most is bekapcsolódtak az irányításba – le kell állítani! Régi tevékenységük célja volt az új tanterv, ez megbukott. Most?) Kiváló

szakemberekből álló kis csapatok (természetesen a kapcsolatuk lehetőségének megteremtésével) felkérése tantervkészítésre, az elkészült alaptantervek gyakorlati szakemberek által történő bírálata az egyetlen út a jó tantervhez. (S ez nem is eszik meg j milliókat!) Az alaptanterv pedig átmenetileg legyen törvényi A nevelői önállóságot most a megvalósítás hogyanja, valamint az elvárt tehetséggondozás jelentse. 4-5 éves eredményes kipróbálás után gondolhatunk csak alternatív tantervekre, mikorra a magyar pedagógia visszanyeri Eredményességét.

4. Az alaptantervekhez tankönyvírásra felkérni olyan gyakorlati szakembereket, vagy pályázatot kiírni olyanoknak, akik tárgyukban hosszú idő óta kiváló eredményeket produkáltak. Mindehhez természetesen idő kell. Addig a most érvényben levő tantervek, tankönyvek csökkentett anyag- és követelményrendszerével kell törekedni javuló eredményekre.

5. A pedagógusképzésben helyet kell kapnia a valóban pedagógusképzésnek. Létre kellene hozni a régi líceumokat, s csak ezekből lehetne feljebb lépni. Felnőtt fellel pedagógusképzőbe kerülve – főleg, ha eredetileg nem is oda jelentkezett – lehetetlen a hivatástudatra nevelés. A pedagógusképzők minden tanárának egyben jó szakmetodikusként is kellene lennie!

6. Az irányítás szerkezetének megváltoztatása szükséges. A gazdasági, anyagi ellátás természetesen az autonóm, helyi vezetés feladata maradjon. A szakmai irányításból a helyi önkormányzatnak viszont ki kell maradnia, s ez történhetne pl. a régi tankerületi főigazgatóságok mintájára.

KÍSÉRLETEK? ÁLDOZATOK?

A 2. számban volt egy riport „Változások... áldozatok?” címmel. Sok, vitatható részlete közül a nyolcosztályos gimnázium „visszaállításához” észrevételt és talán hasznos kiegészítést szeretnék tenni.

A téma „asztalon” van. Sőt, úgy tűnik: boncasztalon. Igaz, olyan „öreg”, hogy az utóbbi eljárás akár természetesnek is tekinthető lenne. Viszont olyan „életképes”, mint egy „virgonc” leányzó. Így ismerik (el) a világ értelmes tájain... De még sokan élnek azok közül, akik a „saját bőrükön” tapasztalták ennek az iskolatípusnak a hatását. Idősebb és neves tudósaink, íróink, közéleti személyiségeink itt szívták magukba a tudásvágyat, szellemiséget, az erkölcsi tartást (nem sorolom tovább), amely egész életükre kihatott. A jelképes ballagási batyuba az iskola iránti szeretet, ragaszkodás is belefért és nem lehet meghatódás nélkül hallgatni meleg hangú emlékezéseiket az „alma máterről”. A mi négyosztályos „érettjeink” között ritka madár a hasonló megnyilatkozó. A túlnyomó többségnek keserűbb a szája.

Matematika mindenk felett?

Nem kell-e hát csodálkozni, hogy valaki (valakik) kételkedik (kétkelnek) s legfeljebb „kísérletre” tartja alkalmasnak azt az iskolatípust, amely már régen „fel van találva”? Az elmúlt évtizedekben eluralkodott kísérletezési „kedvnek” a tanulók itták meg a levét. Az egymást menetrend szerint váltó tantervek, tankönyvek, módszertani próbálkozások, szakszerűtlen és öncélú kísérletek gyaníthatóan inkább egzisztenciális indítékúak voltak, semmint gyermekcentrikusak. Tisztelet a kivételnek és a „jószándéknak”. Bár az utóbbi sem

mentség, ha az „áldozatok” tömege nem tud elfogadhatóan írni, olvasni, számolni. De már az általános iskola heterogén képességű tanulóiból is „matematikusokat” akarnak képezni. Az eredmény: a gyermekek zöme feszülten megy az iskolába, mert otthoni tanulóidejét a matematikára használta fel (szüleivel együtt sokszor) miközben a többi tárgyra nem maradt idő. Figyelembe vette-e a valamikori kísérlet azt, hogy a „matematikához” éppen úgy kell az adekvát „adottság”, mint az énekléshez, rajzoláshoz, zenetanuláshoz stb. Ezekben csak az lehet teljes értékű, aki bármilyen szorgalom mellett még tehetséges is. A többinek hasznos lenne a hagyományos „szám-tan-mértan” s ezzel a feszültség csökkenése. Ennyit a kísérletezésről, amiről még azt tanították ötven éve, hogy: „a gyermek nem kísérleti nyúl”.

A megváltó nyolcosztály

A nyolcosztályos gimnázium újra-kísérletezésével tehát jó lenne eleve felhagyni. Csak az időhúzást szolgálná, pedig a változás sürgős és indokolt. A riport „oldalvágásként” említi, hogy „milyen jó lesz, ha a gyermekek tíz éves korukban készülhetnek az egyetemre”. Hát igen: jó lesz. Mielőtt az indoklásba kezdenék, megjegyzem, hogy a nyolcosztályos gimnázium célja ennél általánosabb, nevezetesen: az érettségizők tudásának, személyiségének minél magasabb szintre emelése.

A riport a nevelés-oktatás szempontjából nyíltan többre értékeli a jelenlegi általános iskola 6-tól 14 éves korig tartó „egységes bánásmódját”, mint a nyolcosztályos gimnázium 10-től 18 éves korig tartó nevelőhatását. Mivel, sebben a riportnak igaza van, a mai szülők, diákok, pedagógusok többsége, ismeretek híján nem tud a kérdéshez érdemben szólni, nem haszontalan némi segítségnyújtás, esetleg...

Induljunk ki abból, hogy „egységes bánásmód” „csak” egységes (általános?) tanulók esetében hatásos. De lehet-e egy általános iskolai osztályt „egységesnek” tekinteni? Kor szerint lehet, ám a „tankötelezettség” nem válogat. Így közös „rekeszbe” kerül a „váltópénz a bankóval”, azaz: különböző képességű, neveltségű, törekszik – nem törekszik gyermekek.

Az alsó négy osztályban még valóban lehet beszélni a tanulók hasonlóságáról. A 6-tól 10 éves korig (kb.) tartó életszakaszban ui. a gyermek „nem túl kicsi, nem túl nagy”. Ebből következően „iskolaérett”, általában fogékony a közös tanuláshoz szükséges magatartás iránt, de az adottságok különbözősége nem jár együtt a később jelentkező, torzulásokat okozó szituációkkal. A gyermek életének talán legnyugodtabb (legszebb) szakaszában könnyen kezelhető „egységes bánásmóddal”.

Védekező lemaradók

A felső négy osztályban már sajátosan megváltoznak mind a nevelés, mind az oktatás feltételei. Az ezekben az években fellépő „prepubertás” (elő-kamaszkor) meglehetősen konfliktusokkal jár. Az iskolát tíz éves korukig „respektáló” tanulóknak különösen azok a csoportjai, amelyek a nehezebb tananyaggal alig, vagy egyáltalán nem tudnak megbirkózni, „rebellisekké” válnak. Esélytelenségüket, a sikerélmény hiányát „extrém” viselkedéssel igyekeznek ellensúlyozni. De ezzel még nem érik be. Mindent megpróbálnak, hogy minél több társukat befolyásolják, hangolják a nekik megfelelőbb irányba. Akik ez alól kivonják magukat, azokat „strébereknek, nyalizóknak, gyáváknak” állítják be és szelídebben, durvábban kiközösítik. Gyakorta kialakul olyan légkör, amelyben a jó magaviselet, szorgalom, figyelmesség a tanár iránt stb. lebecsülésben részesül. Hangsúlyozni kell, hogy ez a szituáció nem tudatos „gonoszkodás”, csupán védekezés egy kényszerű, kellemetlen helyzetben, amelyben „átólcettig” mindenki szenved. Még a tanárok is...

Úgy tűnik, a megoldás kézenfekvő, ha ismeretlen is sokak előtt. A józan ész azt diktálja, hogy tíz éves korban lehetővé válják a gyermekek intellektus szerinti „útválasztása”. Ez ui. mind az általános iskolában maradók, mind a gimnáziumba kerülők számára képességeiknek megfelelő versenyhelyzet tantervi megfelelését jelentené. A gyakorlat iránt fogékonyabb tanulók a számukra megfelelőbb, „praktikusabb” tananyag révén „lelki sérülés” nélkül járhatják ki az 5-8 osztályt az általános iskolában (háború előtt polgári iskolának nevezték), a szellemileg fogékonyabbak pedig a legjobb korban (10 év) köthetik fel a „lengye-magyar” a gimnáziumban, hasonló képességű társak között. Velük szemben már érvényesíthető (és sikeresebben) az ún. „egységes bánásmód”, lévén homogénebb társaság. Nyilvánvaló, hogy az ilyen körben végzett nyolc éves oktatás-nevelés kecsesgetőbb folyamat, mint az általános iskolai nyolc év. A mai al- és álműveltség, antiérkölcst ezt látszik igazolni.

Önértékelő teljesítmény

Akiben a „diszkrimináció” gyanúját kelti a 8 osztályos gimnázium, az eltekint (és nagyvonalúan) attól, hogy a teljesítőképesnek határai vannak. Mindenki, aki erején felüli teljesítményre vállalkozik, csak ritkán ússza meg személyiségének (az alakulónak!) önleértékelése nélkül. Erre pedig nagyon kell vigyázni és főleg azoknak a gyermekeknek az érdekében, akik érdeklődésük (tehetségük) körében értékes emberré válhatnak. És megelégedetté!

Nem szabadna elfelejteni azt sem, hogy az alaptalan illúziók jelentős sérüléseket okoznak a fiatalokban, ami az egész életen végighúzódó fásultság, csalódottság tudatalatti közérzetét alakíthatja ki bennünk.

Ami tehát a kísérletezéseket illeti: jóból is megárt a sok. Hát még a felesleges. Mi az elmúlt évtizedekben, és nem csak a pedagógia „felségterületén”, sok olyasmin is piszmogtunk (sok értelmes közt), aminél célszerűbb, olcsóbb és gyorsabb lett volna vagy a múlthoz fordulni, vagy „körülnézni” a világban. Különösen ajánlatos, hogy a „nemzet virágának” és ezzel kultúránk kárára (!) ne kísérletezzék senki azzal, amivel nem kell. A nyolcosztályos gimnáziumot meg lehet valósítani, el lehet vetni, de mint iskolaszervezeti forma kísérletre nem szorul.

Ezt tudnám mondani ha kérdeznének...

- *pedellus* -

PILLANATKÉPEK

Székesfehérvár, 1990. máj. 24-26.

Miként a társadalomban – két éve sincs még – elindult egy mozgás a pedagógiában is. Az utolsó pillanatok ezek, minden további várakozás a fejlődés lehetőségét kérdőjelezi meg.

Néhány hónappal ezelőtt hallottunk először a Nemzeti Alaptantervről. Kétségbeesés, indulatok, félelmek, várakozás előzte meg a székesfehérvári vitát. Miről is lehet szó? Egy újabb felülről ránk kényszerített korlát, ami majd beszabályozza mit és mennyit tehetünk? Vagy ugyanazt kapjuk színesebb változatban, amit eddig is tudtunk mindannyian? Netán az OPI hatalomátmentéséről lenne szó? Színjáték lesz-e a társadalmi vita, egy nagy közös bólintás, ami után már nem lehet a szemünkre vetni, megvolt a lehetőség, mégsem éltünk vele.

Valahogy így kezdődött.

Csaknem másfélezren érkeztünk az ősi városba: gyakorló pedagógusok, a pedagógusképző egyetemek és főiskolák képviselői, a pártok, az egyházak közoktatási szakértői, továbbá az oktatás megújulásáért felelősséget érző közösségek, szervezetek. A konferencia megszervezéséért a Fejér Megyei Pedagógiai Intézetet illeti a dicséret. Sokan voltunk, mégis kevesen. A plenáris ülés helyszínét – a Sportszarnokot – színültig megtöltötte az 1600 résztvevő, a pedagógustársadalom egy százaléka. Akiket hívtak, akiket küldtek s akik maguk határoztak úgy – félretéve ellenállást, előítéletet –, meg akarják ismerni mi is a NAT, mi a célja, értelme.

„Az alaptanterv eszköz – s bizonyára nem mindenható eszköz – a szabadság megszerzéséhez és megtartásához” – mondta nyitóbeszédében Báthory Zoltán, a Tantervi Bizottság elnöke. Szó volt az elidegenedésről, amit a centralizált tantervi irányítás előidézett. A pedagógusoknak el kell jutniuk odáig, hogy valóban értelmiségi munkát végezzenek – hallottuk. Ehhez segít hozzá az alaptanterv mint „az értékek és az alapvető műveltségnek olyan deklarációja, mely az iskolai nevelés minden kérdésében minimalizálja az állami beleszólást, ugyanakkor lehetővé teszi a pedagógiai autonómia optimális érvényesülését”.

A bevezető előadásban többek között elhangzott az a kérdés is, hogy valóban szükség van-e Nemzeti Alaptantervre. Ám ez a kérdés igencsak költőinek tűnt, hiszen ha valóságos kételyek merültek volna föl a bizottság tagjaiban, nyilván már korábban, egy évvel ezelőtt föltették volna s nem e nagy horderejű, 108 kutatót, szakembert foglalkoztató munka közben. A tanterv összeállítását sokirányú tájékozódás, hazai és külföldi források tanulmányozása előzte meg. Ami a NAT tartalmát illeti, 9 műveltségi blokkban fogalmazódnak meg az elsajátítandó alapismeretek. A székesfehérvári konferencia feladata, hogy ezeket első ízben értékelje, kritizálja, módosítsa, vagy netán elvesse.

A második napon 54 szekcióban dolgoztak a résztvevők. A bizottság tagjai s a szekcióvezetők igyekeztek szinte valamennyi csoportban megjelenni, a felmerülő kérdésekre válaszolni.

A munka igen intenzíven – néhol viharosan folyt. S talán az első eset a pedagógusok körében, hogy eltérve a „bólogató” gyakorlattól, heves véleménynyilvánításoknak, igazi „csörtéknek” lehettünk tanúi, illetve olvasói a másnap kézhez kapott tájékoztatóból. Talán ez mondható a konferencia legnagyobb értékének. A jelenlévők éltek a beleszólás jogával, javaslatokat tettek a változtatásokra. Végül a NAT első fogalmazványa (kiegészítésekkel, módosításokkal) elfogadásra került. A második írás – az ígérek szerint – novembertől olvasható a Köznevelésben, természetesen az itt elhangzottak figyelembe vételével. Előzetesen a bizottság megkísérli bevonni a pedagógus társadalom szélesebb rétegét is oly módon, hogy kérdőíveket küld ki az iskolák számára.

Mit kezdjen az iskola a NAT-tal? Mivel ez a dokumentum nem tanterv, hanem az elkészítendő tantervek alapja, ezért alkalmazása meglehetősen nagy feladatot ró az iskolákra. Ez a fogalmazvány (illetve ennek majdani, módosított változata) tartalmazza mindazt, amit a magyar iskolások mindegyikének föltétlenül el kell sajátítania. S amit ezen felül egy-egy iskola, egy-egy pedagógus fontosnak, elengedhetetlennek tart, abban önmaga dönthet. Tág tere van tehát az alternativitásnak, az alapkövetelményekben azonban meghatároz egy mérhető szintet. Az iskoláknak lehetőségük van saját helyi tantervüket elkészíteni, ill. ha ezt nem teszik, megvásárolhatják, használhatják egy másik intézmény által kidolgozott, nekik leginkább megfelelő programot. Vagy szakembereket, kutatókat bíznak meg – előzetes

konzultációk során – az elkészítéssel.

Nagy ugrást, előrelépést jelenthet a pedagógiában a NAT bevezetése, amennyiben megfelelő módon tudjuk használni. Ám éppúgy idézhet elő káoszt, anarchiát, ha nem fedezzük föl a kapcsolódási pontokat, s a rendszer merev követői leszünk. Szükség lesz az eddiginél nagyobb mértékben az egyéni gondolkodásra, a tantestületek aktivitására. A pedagógiai intézeteknek, az oktatásirányításnak pedig föl kell vállalnia a közvetlen szolgáltatást. A tantervkészítés éppúgy szakma, mint a tanítás, s nem valószínű, hogy ugyanúgy értünk az egyikhez, mint a másikhoz. Tehát a két szakma együttműködése elkerülhetetlen.

A tantervkészítők készséggel vállalják tanfolyamok irányítását, vezetését. Azonban nincs lehetőség minden egyes iskolába rendszeresen ellátogatniuk. Célszerűnek látszik az, hogy az iskolák kijelölnek néhány tantestületi tagot, akik részt vesznek a tanfolyamokon, képviselve intézményüket. Még így sem lehetünk bizonyosak abban, hogy a NAT kilendíti a holtpontról a közoktatást, hiszen az a jelenlegi iskolastruktúrára épül, figyelmen kívül hagyva az országban meglévő tervezett, ill. kidolgozott számos koncepciót.

A NAT mindenesetre megindított valamit, az egyetértések és tiltakozások áradata zúdul a sajtón keresztül a fejekbe. Érdemes elgondolkodni. Leginkább azon, a gyerekek hogy jobb az iskola: NAT-tal, vagy anélkül.

Pecsenye Éva

Az előterjesztő nem ismerte a koncepciót

Ó, NAT!

Fércmunka Nemzeti Alaptanterv helyett

Karinthy szavai –: „Tanár úr, én készültem” – visszhangzottak körülöttem a Nemzeti Alaptanterv vitáján, 1990. májusának három „feledhetetlen” napján, Székesfehérvárott.

Szakértelem és felelősség

Igen, én készültem. A szó, hogy „nemzeti”, megfelelő felelősséggel töltött el, s nagyon vártam, hogy végre kezembem tarthassam annak a dokumentumnak az első fogalmazványát, amelynek a feladata Báthory Zoltán szavaival élve: „...az iskolai pedagógiai folyamatok fölszabadtítása a központi-állami kontroll és befolyás alól, és következésképpen a pedagógiai szakértelmen és felelősségtudaton alapuló pedagógiai önállóság és autonómiakifejlesztése”. A tanácskozás kezdete bensőséges volt: a felcsendülő Himnusz – amit a jelenlévők az eddigi szokástól eltérően, bizakodással teli hangon énekeltek együtt a helyi zenei általános iskola dalosaival – jóleső érzéssel töltött el.

Miniszterünk megtisztelő, közvetlen szavai után a Nemzeti Alaptanterv első fogalmazványát megvitató plenáris ülés expozéját Báthory Zoltán tartotta. Az előadás jól körvonalazta az alaptanterv célját, funkcióját, pedagógiai és oktatáspolitikai jelentőségét.

A hallottak és az előzetes fölkészülesem alapján úgy éreztem, mindent értek, s várakozással tekintettem a másnapi szekcióülés elé. Véleményemet – s úgy éreztem, lenni kell véleményemnek, hiszen több mint egy évtizedes igazgatói munka mellett is szívemben „csak ének” szakos maradtam és vagyok – magamban megfogalmaztam; azt gondoltam, a székre letett hozzászólási kártya nem is lesz elég mondandóm lényegének rövid összefoglalására.

A meglepetések sorozata

S ami ezután történt, ha valaki elmeséli, biztos Hány Jánosnak képzelem. Az esztétikai blokkot képviselők közös megnyitójuk után szekciókban folytatták a munkát.

A kezdeti meglepetést – amelyet később a meglepetések sorozata követett – az első bejelentés okozta: „A. zene alaptanternak az ún. fehér füzetben megjelent első részét – mondotta az előterjesztő – húzzuk át, mert az nem jó.” Ez volt tehát, amit előzetesen megkaptunk. A meglepő bejelentés okát csak akkor értettük meg, miután előadónk elmondta, hogy betegsége miatt helyette egy irodalom szakos rövidítette le az eredeti anyagot. Majd megnyugtató bennünket, hogy a kimaradt részt, ami kb. tízszer annyi, mint amit előzetesen megkaptunk, rövidesen a kezünkbe adja, most fénymásolják. Elkezdtük a vitát akkor, amikor még nem volt kezünkben anyag.

Elsőként igen szomorú tényként hatott, hogy a Nemzeti Alaptanternben a pszichológiai alapfogalmak általam kifogásolt magyarázatát – amit a NAT szellemében gondolkodva éppen nem éreztem helyénvalónak – a jelenlévők többsége elfogadta. (A többség bölcsen hallgatott, nemcsak most, hanem az egész szekcióülés alatt.) Ért nagyon szégyelltem, hogy feltételezik: meg kell magyarázni nekem a megfigyelés, felidézés, megértés, aktív részvétel, önálló alkotás stb. fogalmak tartalmát; másrészt siralmasnak találtam, hogy a NAT nemcsak a ránk bízott gyermekek ismereteit kívánja szabályozni, hanem a nevelők ismereteit is föl akarja frissíteni.

De ez csak a kezdet volt. A fénymásolt anyag még nagyobb meglepetést okozott. Az első kérdésem az volt, hogy ez kinek szól, melyik vonatkozik belőle a 10 év körüliekre, melyik a 14-15 évesekre? Hol vannak azok a bizonyos szintek, amelyeket a dokumentumban az egyes tantárgyaknál, tantárgyi blokkoknál olvastam?

Az anyag készítői (mert ekkorra már megtudtuk, hogy a „feladathoz” az előterjesztő egyik ismerősét [!] segítségül hívta) azzal „nyugtattak meg”, hogy ők ezekről a szintekről nem tudtak.

Ekkor idéztem a NAT első fogalmazványából, a 8. oldal harmadik bekezdéséből: „Az alaptantern az alapvető tudást három szintre, három életkori-iskoláztatási szakaszra bontva tartalmazza stb.” Az előterjesztőnk erről nem hallott?!

Azután komolyan elgondolkozva, s talán már az eddiginél is türelmetlenebbül kérdeztem meg, hogy mégis kinek, hány éves korára kell „állampolgári jogon tisztában lenni” azzal, hogy ki Cage, milyen zenét írt stb. Megnyugtattak, tételezzük föl, hogy a szakmunkásképzőkben és a szakközépiskolákban is lesz zene. Tételezzük föl! Én el tudom képzelni – a fantáziám elbírná –, csak attól tartok, hogy ettől még igen távol vagyunk, amikor jelenleg a szakosan leadott órák aránya 60-70% körül mozog országos szinten, de egyes területeken ennél sokkal rosszabb az arány, s a középiskolákban óraadók „harmadállásban” tanítják az éneket.

Újabb meglepetés: Komoly megállapításként olvastam a fénymásolt anyagban, aminek a címe: Zenei tevékenységek, a következő: „A. megszokott szórend (írás-olvasás) megváltoztatásának az oka, hogy a zenei elemek elolvasása egyszerű elvonatkoztatás; írásos megragadása, rögzítése azonban zenei hallást feltételező, bonyolultabb feladat A zenei olvasás nem igényel nagyobb felkészültséget, mint a betűk olvasása.” (Ezt az utóbbi mondatot nem nagyon értem!) Ki vitatja ezt? De azzal vitatkozom, hogy a zenei olvasáshoz a zenei hallás szükségességét nem hangsúlyozza a szöveg.

A meglepetés ezzel nem ért véget Miután mondták, hogy csak javasoljunk nyugodtan bármit (ekkor talán még komolyan is vettük, csak az összefoglaló hallatára jöttünk rá, hogy „lépre vittek bennünket”, mert a javaslataink sorra kimaradtak), fölhangzott egy „jó” indítvány: lépünk ki az esztétikai blokkból (!), s a tantárgyunk neve zene legyen. Ekkor már tudtam, hogy én nemsokára zenetanár leszek – valamikor az szerettem volna lenni –, most íme itt a lehetőség, csak egy szavunkba kerül. (Azt nem tudom, hogy azt a tanárt, aki „csak” zenét tanít, hogy „becézik” majd.) Eddig én nagyon elégedett voltam az ének-zene elnevezéssel, mert úgy gondoltam, ez fedi azt a tevékenységet, amit a tanítási óráimon csinálunk: énekelünk, zenét hallgatunk és esetenként a hangszeren játszó tanulók muzsikálásával tesszük színesebbé az órát, vonzóbbá a zenetanulást.

A felelős angolosan távozott

Természetesen sok minden elhangzott még a két nap alatt, például az igen nagy tájékozatlanságra valló vehemens kifejezés: „Kerüljön be a NAT-ba, hogy az énekkar kötelező! (Óh, oktatási törvény, gyermekközpontú pedagógia, énekelni nem tudó gyermekek sokasága!) Ekkor azt mondtam: „Ez a fércmunka alkalmatlan arra, hogy az ország nemzeti tantervének része legyen; ne tegyük tönkre nemzeti szavunk jelentését azelőtt, mielőtt igazi tartalommal tudtuk volna megtölteni.”

Igaz, csodálatosan gazdag anyanyelvünkben ezer árnyaltabb kifejezést is találhattam volna, de nem találtam. Szégyellem! Remélem, az is „restelli”, aki bevallotta, hogy ő nem ismerte a koncepciót, őt nem tájékoztatták az általános elképzelésekről.

Még egyet: a harmadik napon, amikor az összefoglalót szerkesztették az ezzel megbízottak, a zene alaptanerv alkotója már nem volt jelen, távollétét nem indokolták, s a segítőtárs pedig elégedetten állapította meg: a NAT alapidokumentumokban a szerkesztők között nem szerepel a neve.

Javasoltuk még – ekkor már teljesen beletörődve és a szélmalomharc végső kimenetelét előre látva –, írjanak ki pályázatot és a gyakorló pedagógusokat is vonják be a munkába stb...Ez csak szép ábrándként libbent el a többi hasznos javaslattal együtt.

*Kovács Andrásné
történelem-ének szakos áll. iskolai tanár
igazgató
Általános Iskola, Berekfürdő*

NYÍLT LEVÉL A NÉVTELEN TELEFONÁLÓNAK

A tizedik „bomba után”

Nem tudom, ki vagy, hogy nézel ki, fiú vagy-e vagy lány, de engedj meg nekem egy előzetes megjegyzést: nem lehetsz valami nagy lángelme, sőt ha meg nem sértelek, igen tehetségtelen vagy a szakmában. Hozzánk már többször telefonáltál, s eddig még egyszer sem sikerült levegőbe röpítened a jó öreg sulit.

Azt azért el kell ismerem, hogy az időpontot jól kiszámítottad, a jubileumi alkalom, a tizedik „robbantás” pont az utolsó tanítási napra esett. Először sok fejtörést okoztál nekem barátocskám, s máig sem tudom, hogyan csinálhattál olyan bombát, amelyet megtalálni sem

lehet. Megnyugtatlak, a végén már senki sem vett téged komolyan, még én sem, de nagyobbat mondok, még iskolánk igazgatója sem. Hiába strapáltad magad, az érettségit zavartalanul megtartották. Az utolsó tanítási napon pedig mindannyian bent maradtunk a Bözsiben. Korábban nagy felhajtást csináltak, nehogy túljárv az eszükön. Ballagáskor például a kedves szülőket nem engedték föl, hátha közénk keveredsz..., sőt, még a virágcsokrokat is átvizsgálták, attól tartva, hogy a szirmok között rejted el a bombát. Az írásbeli érettségi egyik napján pedig belépés előtt mindenkinek a táskájába egy egyenruhás úr kukkantott bele, ám ekkor sem találtak egy vacak szerkentyűt sem „bombáid” közül.

Néha azért tudod, mit kell csinálni, ilyenkor nehéz rajtad kifogni; hiába teszik mellé az iskola telefonját, te fogod magad, és rögtön a rendőrségnek telefonálsz.

Igen, akár emlékszel, akár nem, mindezt te csináltad, s én már ennyi tapasztalattal a hátam mögött kiismertelek, sőt szinte szakértőjévé váltam cselekedeteidnek.

Tevékenységed hatására átköltöttem Murphy egyik törvényét: „Amelyik bombát előre jelzik, az biztos, hogy nem robban”. De azért teljesen nem tévesztettél meg, előttem van Murphy egy másik bölcsessége, amely valahogy így szól: „Murphy törvénye megdőlhét, s ha megdőlhét, akkor meg is dől.”

Megmondom őszintén, fogalmam sincs, minek csinálod ezt. Mi már nagyon ununk, s őszintén megvallva, elégünk van a szórakozásaidból. Hallod, azért kíváncsivá tettél, s most már szeretnék megismerni, szeretném tudni, hogy diák vagy-e, vagy politikai provokátor... S egyáltalán azt, hogy hány/an vagy/tok...

De mivel még nem jelentkeztél, hát megkérlek, hívj föl; bizonyára jól elbeszélgetünk majd. A telefonszámomat megkapod a szerkesztőségben! Ígérem neked, hogy beszélgetéseinket titokban tartom, kivétel, ha bomba-ügyben üzensz a Szilágyinak... Bár titokban remélem, hogy ha megismerjük egymást, vagy lebeszéllek erről a marhaságról, vagy meggyőző érveid hatására korrepetállak dolgozatírás és feleltetés előtt minden tárgyból, még fizikából is.

A teljes titoktartást ígérvé

*Tuzson Bence,
Szilágyi Erzsébet Gimnázium,
Budapest*

SZÜLŐK, DIÁKOK ROVATA

Én már soha nem tudom visszacsinálni .

Ez a nap is úgy kezdődött, mint bármelyik szombati. Reggel még nem tudtam, hogy soha nem fogom elfelejteni.

1990. március 3-a. Szép napsütésre ébredtem. Reggeli után templomba mentem, majd hazafele Petivel megbeszéltük, hogy délután focizunk a nagypályán. Szombatonként szüleim is otthon vannak, anyu a lakásban, apu a ház körül tevékenykedik. Délelőtt tanultam, majd a kertben játszottam, amíg anyu ki nem szólt: Tibi gyere, kész az ebéd. Nagyon ízlett a lencseleves meg a sült hús krumplival. Ebéd után elnyúltam a szobámban és olvastam.

Két óra körül mentem Petihez, de már nem volt otthon. Mivel öcsém még tanult, Gézához mentem, és elindultunk Peti után a nagypályára. A pálya üres volt, így visszafordultunk, és a „Kerthelyiség” mögötti kis ösvényen indultunk haza. Pár száz méter után valami – számomra ismeretlen – tárgyat pillantottam meg a földön. Egyikünk sem tudta, mi lehet az. Gyorsan végére akartunk járni a dolognak, felpattantunk a biciklire és hazakerekeztünk.

Szüleim az udvaron voltak, mi meg egyenesen a garázsba osontunk. Édesanyám utánam szólt valamit, de én az izgalomtól nem értettem. Remegő kézzel húztam ki a zsebemből a cigaretta nagyságú fémhengert, és leemelve a vasfűrészt a falról, máris elkezdtem fűrészelni. Valami műanyagra lettem figyelmes benne. Egy pillanatra eszembe jutott, hogy talári petárda. Egy újabb helyen kezdtem ismét a fűrészelést, miközben fűrészporszerű anyag hullott ki belőle. Ez közönséges fűrészporszó, állapítottuk meg Gézával szinte egyszerre. Hogy meggyőződjünk róla, elhatároztam, hogy meggyújtom. Rohantam a pincébe a gyufaért.

Meggyújtottam egy szálát, és jobb kézben tartva, óvatosan közelíteni kezdtem a szétfűrészelt tárgyhoz. Géza mögöttem állva figyelte, mi történik. Még öt-tíz centiméterre lehetett a láng, amikor...PUFFFFFFF!... Egy óriási lökést éreztem. Nem tudtam, mi történt velem. Kinyitottam fájo bal szememet, az ajtó felé néztem; Úristen, nem látok! Majd a jobb szememet is kinyitottam, ezzel láttam. Ránéztem a kezemre: Á á á á á á á... – ordítottam fel a rémülettől. Cafatokban lógtak az ujjaim. Géza kirohant, aztán már csak szüleim rémült arcára emlékszem. Utólag mesélték, hogy azt kiabáltam: Mi lesz velem, meghalok? Anyu kötszerrel jelent meg, apu az autót indította, gyorsan a kórházba mondta. Távolinak tűnt a hangja.

A kocsiban ülve azt reméltem, hogy csak álmodom az egészet.

A körzeti orvos rendelője előtt, kiszállva a kocsiból, jöttem rá, hogy ez fájdalmas valóság és nem álom. Ma is látom magam előtt szüleim arcát, nekik borzasztó bosszú lehetett az út a kórházig. Félútig nem éreztem fájdalmat, de utána mintha a karomat szaggatták volna. Apu egyre gyorsabban hajtott. Végre elértük a kórházat.

Azonnal a rendelőbe vittek, és rögtön kaptam az injekciókat. Az orvos megnézte a kezemet meg a szememet. Jött a szemészetről a doktornő is, aki nagyítóval is megvizsgálta. Közben enyhültek a fájdalmaim, de még nagyon remegtem. Nagyon jólesett az orvosnak segítkező nővérke kedvessége, olyan szeretettel vigasztalt, simogatta meg a fejem, mintha saját gyermeke lettem volna. Megígértem neki, hogy ha meggyógyulok, virággal köszönöm meg a kedvességét, de sajnos nem tudom a nevét, így nem tudom, kit kell keresnem. Az ellátás után robogtunk a Győr-Sopron Megyei Kórház Baleseti Sebészetiére. Itt ismét megvizsgáltak, megröntgeneztek, megnézték a szememet, cseppentettek bele, majd leragasztották.

Mindenki lázasan sürgött, forgott körülöttem; mire ráébredtem, fehér kórházi ruha volt rajtam, hozták az altatásra szánt injekciót, majd az ágyamon a műtőbe toltak.

Elbúcsúztam szüleimtől.

Sok orvost láttam, aztán többre nem emlékszem. Utólag tudtam meg, hogy háromórás műtétem volt. Arra a másfél napra, amit a sebészeten töltöttem, nem nagyon emlékszem. Amikor pillanatokra felébredtem, szüleimet láttam mellettem.

Igazán csak akkor tértem magamhoz, amikor átszállítottak a szemészetre. Itt folyt le

háromhetes kórházi kezelése. Naponta többször kaptam cseppeket és injekciót. Rendszeresen hordtak átkötözésre a sebészetre. Amikor először láttam a kezemet, elkeseredtem, borzasztó látvány volt. Szerencsére szüleim és öcsém naponta jöttek és vigasztaltak. Néhány osztálytársam és az osztályfőnököm is meglátogatott.

Eleinte csak feküdtem, a szemem le volt ragasztva, s a kezemet is nehezen tudtam mozdítani. Meg kellett tanulnom egy kézzel enni, a banánpucoláshoz még a lábaimat is be kellett vetnem.

Lassan visszanyertem életkedvemet, amit szüleimen kívül a nővérek és szobatársaim kedvességének köszönhetek.

Amikor már jobban lettem, több gyerekekkel is összebarátkoztam, akik szintén hasonló okok miatt voltak az osztályon. Balázst focival rúgták fejbe és bevérzett a szeme.

Ödönnek valaki játék közben „nindzsa” csillaggal kidobta a szemét. Ő többet már nem lát vele. Sokat beszélgettünk, kártyáztunk. Nagyon megkedveltük egymást, mindig szomorúak voltunk, ha valaki elment. Először Balázst engedték haza. Nagy öröm volt, amikor egy hét múlva én következtem. Az első kontroll alkalmával még meglátogattam Ödönt, de aztán Ő is hazamehetett. Most már régen találkoztunk. Időnként még vissza kell mennem kontrollra. A bal szememmel homályosan látok, lehet, hogy még műteni kell. A kezemet már megszoktam, csak az ujjaim nagyon érzékenyek.

Én már soha nem tudom ezt visszacsinálni, de mindenki más tanuljon belőle!

Nővérke, ha olvassa írásomat, nagyon szépen kérem, úja meg a címét!

Bognár Tibor

6. o.

Fertőd, Baross telep 4/A.

Mi lesz KATÁVAL?

Nyílt nap az óvodában. Hiába, hogy lányom miatt vagyok ott, szakmám nem szűnik meg működni, kiles szülői szerepemből. Matematikafoglalkozás. „Rakjátok sorba a kártyákat!” Egy pötty, két pötty... hat pötty. Kata három után nem boldogul. Matat, teszi-veszi a lapokat, fölnezi, abba hagyja. Nem biztos a dolgában. Huszonegy gyerek szül; az óvónő körbenéz, megy tovább, újabb és újabb feladatok következnek. Kata mindegyiknél mozdul, szeme lankadatlanul csillog, lélekben részt vesz, de nem tudja követni az eseményeket. Rakosgatja a pöttyöket, nézi a szereplőket, mintha mindvégig reménykedne.

Középső csoport, a hátrányos helyzetű Kata hátránya e félórán növekedett. Ám érdeklődése, motivációja van még. Intézményes óvodai segítséggel talán elkerülhető lenne a szokványos folytatás: későbbi (kényszerűen halasztott) iskolakezdés, túlfárasztó korrepetálások, bukások, évismétlés, a tanulási motivációk, a gyermeki érdeklődés pusztulása. De az intézményes segítség nem egyszerűen módszertani zsonglörködés, differenciált csoportmunka kérdése, nem csupán az óvónők hivatástudatán múlik, nem hagyatkozhatunk ezekre a délibábokra.

Kellene, mondjuk, még egy óvónő, még egy szoba a Katáknak, hogy a saját tempójuk szerint

haladhassanak, hogy megszerezzék a tudás elemeit, mondhatnám, az alapokat, amire már maguk is tudnak építeni az iskolában.

Minél korábban kezdjük, annál olcsóbb, és ami fontosabb: a gyerekek kevesebb kudarcot élnek át.

Galicza János

Virág helyett... a 7. c-nek

A tesóm 8. osztályból ballagott. Felvették a Széchenyi Gimnáziumba. Nagyra volt vele, még jó, hogy azért a köszönésemet fogadta.

De a sors!... nekem is kedvezett. Megpróbáltam felvételizni egy kísérleti osztályba, ami 7-től indul a soproni Széchenyi Gimnáziumban. Az angol nyelvet választottam. Sikerült!!! A családban mindenki ujjongott, csak a tesóm a gratulációja mellé még odamorogta: „Csak nehogy babysitter legyek a buszon!”.

Na csak várjon, lehet hogy nekem kell majd figyelmeztetnem egy-két dologra.

Szóval ünnepélyes hangulatban kezdtem ehhez a kis monológhoz. Virág helyett... Nem találkozom már veletek, úgy értem, olyan bensőségesen. Végig futtatom a gondolataimat az elmúlt éveken. Nem, rosszat nem gondolok, csak jót... Szóval akkor egy a véleményünk ugye? Nem könnyű belegondolni, hogy új osztályom lesz, új gyerekekkel. Hogyan fognak elfogadni, miképp viselkedjek, hogy ne legyenek vitáink?

Szeretnék bemenni hozzátok, az ünnepélyekre elmenni, a farsangi bálra is. Meghívtok?

Még a virágokat sem hoztam el, nektek adom. A faliújságon a cikkeket, a verseimet – azokat is ott hagyom.

Na, azért nem fogok bőgni, hiszen lesz még alkalom a találkozásra!

Gondatlan napokat kívánok!

*Kozma Adrienn,
a Széchenyi Gimnázium kísérleti osztályának
hetedikes tanulója*

GRATULÁLUNK

A Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa (IBBY) magyar bizottságának „Az év gyermekkönyve – 1989” elnevezésű díját a tagszervezetek képviselőiből alakult társadalmi zsűri a következő alkotóknak ítélte:

Lázár Ervinnek a Bab Berci kalandjai c. művéért (gyermekkönyv)

Mezey Katalinnak a Levelek haza c. művéért (ifjúsági regény)

Gaál Évának, a Vakkancs szétnéz Budapesten c. mű grafikai megformálásáért (illusztráció)

Rigó Bélának a Zengő Ábécé c. mű szövegéért (gyermek ismeretterjesztő)

dr. Borbély Sándornak az így élt Ady Endre c. művéért (ifjúsági ismeretterjesztő)

EGYESÜLET AZ ÓVÓNÖKNEK

Tapasztaljuk, hogy az óvodaügy egyre inkább a köznevelés perifériájára szorul. Nap mint nap érezzük, hogy szavunknak – a döntések elkészítésében és meghozatalában – még mindig nincs kellő foganatja.

A magyar óvónők szakmai érdekképviselőként alakult meg május 19-én a Magyar Óvodapedagógiai Egyesület.

A jelenleg mintegy 31 00 tagot számláló egyesület cégbírósági bejegyzése Miskolcon történt meg. Legtöbben Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből és Budapestről léptek be tagjai sorába, de az egyesület természetesen folyamatosan fogadja a belépni szándékozókat. (A megyében a területi, megyei vezetőségénél, illetve ennek hiányában Fábián Károlyné címén lehet információt kémi: 3510 Miskolc, Pf. SOS.)

Az első killdöttgyűlés feladata volt az alapszabályról, célokról, feladatokról és a rövid távú programról dönteni. A hozzászólók megegyeztek abban, hogy az egyesület feladata a szakma érdekképviselője, a szakma presztizsének emelése. Szeretnének sorsuk felelős alkotóivá válni, a változásoknak és egyúttal az értékmegőrzésnek a bázisa lenni.

Az óvodapedagógusok egyesülete, amennyiben megtalálja szerepét, helyét, legalább olyan történelmi hivatást tölthet be, mint előde, a Kisdédóvó Intézeteket Magyarországon Terjesztő Egyesület 1836-ban.

Zsoldos Júlia

SZÜLŐK ÍRTÁK...

A második „a” osztályból

Részletek egy panaszügyből**1. Tisztelt Cím!**

Szeretnénk, ha nem értenék félre problémáinkat, nem izgága szülőkről van szó, hiszen idáig is megoldottunk mindent, amit tudtunk, de most úgy érezzük, egyedül nem boldogulunk. Sérelmeinkre a szóbeli meghallgatásokon az iskolában semmiféle orvoslást nem kaptunk. Gondjaink súlyosak, melyek megoldására az Oktatási törvény szerint is várhatnánk szabályozást. Az iskola vezetőinek jóindulatán és igazságosságán múlik csupán. Higgyék el, hogy nem került volna sor e levél megírására, ha az igazgató nem részrehajló és mindenk előtt a gyerekek érdekeit tartja fontosnak. Kérjük ügyünk alapos kivizsgálását és érdembeli intézkedést, hogy a jövőben ilyen és hasonló esetek ne fordulhassanak elő.

2. Az egyik gond...

Testi fenyítés; X. Y., aki az anyanyelvet tanítja (tanította), semmiféle önfegyelmel nem rendelkezett. Artikulátlan hangon „nevelte” tanítványait, megszegyenítést is rendszeresen alkalmazott, valamint, ami a legsúlyosabb, verte a gyermekeket.

Ezzel megfélemlítette az egész osztályt. Óráit szünetekben sem fejezte be, és nem engedte ki sokszor a gyermekeket a WC-re sem.

Hiába kérték a szülők, hogy változtasson ezeken a dolgokon.

3. A tárgyi feltételekről...

Az iskola tanulói létszáma indokolatlanul magas, emiatt a szellőztetés és levegőztetés megoldhatatlan. Még a folyosóra sem mehetnek ki, mert nem férnek el a gyerekek.

– A WC állapota rossz, gyakori dugulás, meghibásodás jelzi, hogy nem bírja el a nagy létszámot.

– Az ebédlőben délelőtt tanítás folyik, az evőeszközök hiányosak, ami van, az alumínium. – Tányér nem volt elegendő – a szülők vásároltak 400 db-ot.

– A légópince mint tanterem üzemel.

– Tornaterem van, de a mi osztályunknak nem jut benne hely, néha a folyosón tartanak testnevelésórákat, de többnyire a tanteremben maradnak.

– A fűtés megoldatlan, télen nagykabátban ültek a gyerekek.

- A mi osztályunk helyzete igen hátrányos. A 32 fős osztályból 10 körzeten kívüli, s fele akkora teremben tanul, mint a 20-25 fős osztályok. A tantermet mi, szülők festettük ki, és szekrényeket is vásároltunk. A táblafestést, függönymosást és a falfürásokat is megcsináltuk, mert az igazgatót ezekkel a problémákkal nem akartuk zavarni.

4. Higgyék el, objektíven látjuk a tárgyi feltételeket, de van, amin lehetne változtatni;

PI.: Nem tartjuk helyesnek, hogy még októberben is hiányoznak az alapfelszerelések.

Nem szerencsés, hogy a tornateremben a kötelező tornaóra helyét a fizetett külön tornaórát részesítik előnyben.

Nem értjük, hogy a tantermek elosztásában miért nem az osztálylétszám a döntő?

Véleményünk szerint a mindenkori igazgatónak az a feladata, hogy a legjobb tudása szerint kivizsgálja a felvetett problémákat, és a legrövidebb úton megoldja azokat.

Nem lehet megoldás, amit a legutóbbi beszélgetésen nekünk mondott az igazgató:

„Kedves Szülők, részemről lezártnak tekintem az ügyet, változtatni nem tudok. Ha nem tetszik, hiába körzeten belüliek, elmehetnek másik iskolába.”

A szerkesztőség megjegyzése: Még szerencse, hogy törvényeink szerint ez a megoldás elfogadhatatlan! De vajon ki szerez érvényt a törvényességnek?

Összeállította: Cs. Kati

ORSZÁGOS DIÁKFÓRUM

Az Országos Diákfórum a Magyarországi Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsának álláspontjával összhangban kimondja, hogy a magyar iskolapolgárok országos fórumának küldötteit aggodalommal tölti el az a tény, hogy a választási küzdelemre készült pártprogramokból szinte teljes mértékben hiányzik az ifjúság problémáinak társadalmpolitikai szemléletű megközelítése.

Hiányoznak a fiatal korosztályokat rendkívüli mértékben fenyegető munkanélküliség kezelésének elvrendszerei, a gyermeknevelés egyre növekvő költségeinek ellensúlyozása, valamint a krónikussá vált lakáshiány felszámolásának módjára tett javaslatok. Talán nem kell hangsúlyoznunk, hogy e példaképpen kiemelt problémák megnyugtató megoldása nélkül nem biztosítható a fiatal generációk megnyerése az újmagyar demokrácia kiépítéséhez, a politikai rendszerváltozás, a békés átmenet lebonyolításához.

Tudjuk, hogy az új kormány ezeket a gondokat örökölte és hogy olyan jellegű problémákról van szó, amelyekre rövid távon nem lehet gyógyírt találni.

Reméljük, hogy a választási programokkal ellentétben a kormányprogramban az ifjúság léthelyzetének megoldását célzó elképzelések a problémák súlyának megfelelő helyet fognak kapni.

Felhívjuk a kormányzás, illetve az ellenzéki politizálás felelősségét magára vállaló pártok figyelmét ma, hogy az ifjúság ügyeinek állami kezelésére hivatott kormányzati szerv létrehozásának ügyét ne rendeljék alá politikai-koalíciós alkuknak.

A magyar és a nemzetközi tapasztalatok elemzése azt mutatja, hogy szükség van az ifjúság ügyeivel foglalkozó önálló állami szerv létrehozására. Ezt a kormányzati intézményt azonban – éppen az ifjúsági problémák átfogó jellegéből és társadalmi beágyazottságából adódóan nem szabad szűk államigazgatási, ágazati logikák alá rendelni, illetve ide beszorítani. Okulva az eddigi magyar politikai gyakorlat hibáiból és használva a nemzetközi tapasztalatokat és standardokat, javasoljuk, hogy / vagy:

a) Ifjúsági államminiszter megbízására kerüljön sor, aki az ágazati logikából kiemelten kezeli az ifjúság sajátos ügyeit.

Feladata az állami és a nem állami szervezetrendszer összehangolása (alapítványi rendszer, tanácsadó irodák, ifjúságkutatás stb.), valamint a társadalom önszerveződő csoportjaival a kapcsolattartás;

b) Parlamenti államtitkárt bizzon meg az Országgyűlés. Feladata a döntéshozásban a sajátos szintetizált vélemények tolmácsolása, a döntések végrehajtásának ellenőrzése legyen, és

– hozza létre az ifjúsági ombudsman intézményét,

– állítsa vissza az ifjúsági bizottságot.

Mindkét esetben fontosnak tartjuk, hogy ne igazgatási, hanem szintetizáló szakértelemmel rendelkező apparátus segítse a megbízott felelős munkáját.

ORSZÁGOS DIÁKFÓRUM

ORSZÁGOS DIÁK UNIÓ

ISKOLAPOLGÁR Közéleti Alapítvány

HÁLÁVAL TARTOZOM

Vajon kitől kapta első indítékát pályájához a soproni magyar-történelem szakos közepiskolai tanár, R. Szabó Lajos –, aki magas szinten művelt pedagógiai tevékenységéért az idei pedagógusnapon kapta meg a szakma legnagyobb kitüntetését, az Apáczai Csere János díjat.

Ember az idők mélyéből

Mindenki őriz magában egy tanítót, egy tanárt, aki más volt, mint a többi, akinek mondatai fölhangzanak az idők mélyéből, akinek emberi tartása nemzedékeket határozott meg.

Emlékeimben Kossányi tanár úr lép elő a múltból, majd negyven év távlatából. Ma sem tudok többet az életéről, mint akkor, kisdíákként.

Megmentette az életünket

Egy nyugat-dunántúli, hajdan nagy időket megélt mezőváros, Csepreg polgári iskolájának tanulójaként hozott össze velem a sors. Ez a kisváros jelentős szerepet játszott a reformáció idején. 1643-ig közel húsz protestáns zsinatot tartottak itt. Iskoláját az a Nadasdy Tamás alapította, aki II. Lajos környezetében forgolódott, és Sylvester János patrónusaként a sárvár-újszigeti nyomdát megalapítva elsősorban tankönyveket és a magyar nyelvű Újszövetség kinyomtatását tette lehetővé.

Itt tanult Sopron későbbi tudós polgármestere és a kor legtermékenyebb írója, Lackner Kristóf is.

Az iskola mellett 1621-től harminc esztendőn át nyomda is működött, és a megjelent huszonhat könyvből huszonkettő magyar nyelven íródott.

Ez az 1557-ben alapított iskola századokon át meghatározta a környék szellemi arculatát. A huszadik századra zsugorodott polgári iskolává, de igyekezett összegyűjteni a Dunántúl e nyugati csücskének tehetséges gyerekeit, hogy fölvértesse őket valamiféle tudással, s a szerencsésebbeket és tehetségeseket elindítsa magasabb iskolák felé is.

1945 után kiváló tanári kar verbuválódott össze. A fölfordult világban sokan itt találtak menedéket, így került ide 1946 vége tájékán Kossányi tanár úr is. Szlovákiából telepítették ki. Szalatnay Rezső és Peér Rezső egykori barátja földönfutóként itt állott meg néhány esztendőre.

Mi, a második világháborút kiskölyökként megélt, meglehetősen elvadult fiúcsapat egyszer csak azt vettük észre, hogy megváltoztak a magyarórák. Közénk lépett egy magas, jó kiállítású, mosolygós ember, aki pillanatok alatt meghódított mindenkit őszinteségével, természetességével és lenyűgöző tudásával. Megszelídítette azt a farkaskölyök-hordát. A szó valódi értelmében a haláltól mentett meg minket, amikor elmagyarázta egy késő őszi délután az udvaron a zsebeinkből elkobzott lőszer, robbanószerkezetek veszélyességét. Mégis szétszaggatott egy gránát Mindenszentek délutánján két fiút. Ő volt az első, aki sírva kapartakereste a homokbánya oldalába csapódó maradványokat. Másnap a tanári asztalra tette le Laci megmaradt sapka jelvényét. – Csak ennyi maradt belőle – mondta –, vége a játéknak, ha élni akartok, kerüljétek el ezeket a szétdobált, veszedelmes szerszámokat.

Egész szívvel felénk fordult, lehajolt hozzánk, hogy a szellem magasába emeljen bennünket. Szavai nyomán közöttünk nőtt vitézzé Toldi Miklós, szelte a kenyeret csillagos bicskájával Bence. Ma bármelyik Arany-vers kerül elé, az ő harangkondulásos hangján szólal meg az idők távolából.

Elűzte a proletárököl

„Szedgednek népe, nemzetem büszkesége, szegény, elárvult hazám oszlopa! Mélyen megilletődve hajlok meg előtted” – hangzott föl 1948 márciusában mutáló fiúhangokon Kossuth Lajos híres szegedi toborzóbeszéde, amelynek végén megesketi a polgárokat a haza megvédésére.

Amikor letette a padomra a beszéd szövegét, megijedtem. Tanuld meg! S elmenőben mosolyogva visszanezített. Ezután valami különös játék kezdődött közöttünk. Naponta megjelentem nála a Nádasy-kastélybeli lakásán, és mondatonként, szavanként feldolgoztuk a szegedi beszédet. Ámulva hallgattam a teremnyi szobában, miként mennydörögtek, lelkesítettek, erősítettek Kossuth szavai száz esztendeje a híres toborzókövön. Talán akkor ivódott belém, a csontjaimba rakódott le a szép magyar beszéd szeretete és igénye. Ott döbbszent rá az a tizenéves fiú, hogy nemes gondolatokat csakis igényes formában lehet előadni.

Az a centenáriumi ünnepélyfelejthetetlen. Az iskola nagytermében volt a megemlékezés: versek, dalok sorjázta, de a záró produkciót az osztály mutatta be. Mindannyian zsinóros magyar ruhában feszítettünk, nagy tollak libegtek kalapjaink mellett, s kardjainkban minduntalan elbotlottunk. De az előadás fényesen sikerült. Szülők, hozzátartozók, ismeretlenek a fiúcsapattal együtt énekelték a csatahívó nótát „Kossuth Lajos azt üzenté...”

Később éppen ennek a beszédnek a feldolgozása és előadása miatt kellett elmennie az országból. Mondták, suttozták, hogy jó emberek értesítették: meneküljön, mert letartóztatták. A valódi ok – ez később derült ki – az volt, hogy nem volt valami hízelgő véleménye a hatalmat éppen akkortájt átvenni készülő pártról és annak – a történelem által is bizonyított – törpére sikeredett vezetőjéről: Ez természetesen nem tetszett egynémely fölkapaszkodott helyi hatalmasságnak, és a kialakuló rendnek megfelelően lecsapni készült a proletárököl.

S ahogy közénk toppant, úgy tűnt el az életünkből: váratlanul. Amerikáig sodorta a sors, beleveszett a végtelen világba. Hiánya sok évtized múltán is sajnó seb.

A későbbi iskolai, egyetemi időkben, s majd a múltó évek során sok kitűnő tanárt ismertem meg. Legtöbbjükre szeretettel és hálával gondolok, mert mind megtanítottak valamire, olyan tudást adtak át, amelytől értékesebb lett a hajdani diák.

De most, az idők mélyéből fölbukkan újra és újra alakja; fölidéződnek azok a lélekemelő órák, amikor angyal szállt át a termén, a gyerekként szövődő férfibarátságok támaszául szolgálni a következő évtizedekre, egy leányszem villanása fájó emlékként, a szépséget hirdetni akkor is, amikor kiveszett a szerelmes vers a tankönyveinkből: minden mögött ott áll egy Ember, akire szívszorítóan emlékszem.

Ezek az emlékek egy fiúban rögződtek, és negyven év után, már a pálya vége felé haladó tanárban fogalmazódnak meg; miközben segítettek élni, elviselni az életet.

- S most, hogy kinyílt a kalitkánk ajtaja, nem szegett szárnyal bukdácsolunk a sáros homokon, hanem a dal égbenjáró madaraként szállunk a végtelen levegőgek alatt. Most kell énekelni - mondaná a mai időkre Kossányi tanár úr, akinek már nem kívánhat mást egykori tanítványa: legyen könnyű számára a föld!

R. Szabó Lajos

Szávai István
A GYERMEK

„A gyermek ép” – mondta Esterházy Péter. „...Ők nagylelkűek, befogadnak, gyengéimet elnézik, igyekezetemet méltányolják” – mondja Kokas Klára épp az Új Katedrának. Cocteau már szigorúbb: „Minden gyerekben van zsenialitás, Minou Drue-t kivéve.” (Korabeli kis költőzseni.)

„A gyerek buta, nevetlen, érdektelen, erőszakos, elkényeztetett – mondják kollégáink – , „illetve hát melyik milyen”. Mert azért mindenkinek van példája mindkettőre. Mi itt az igazság?

Az ép gyerekről ritkán esik szó. A szülő hiába jön be a fogadóórára. Ági nagyszerű kis teremtés. Okos, figyelmes, értelmes. Pontos, precíz, jó a humora, az osztály lelke. Nincs semmi probléma, csak így tovább. Fejlődni, változni? Csak ugyanígy mint eddig!

A nehéz gyerek igen sokféle:

Arthur szellemileg teljesen ép, testileg is fejlett, csak hát kissé szaga van, a cigánysorról jár be, vannak vele problémák. Állandóan bukáshatáron morog, nem vesz részt semmilyen

osztálymegmozduláson, néha túl erőszakosan viselkedik. Nagy a veszélye, hogy lemarad az osztályból.

A családlátogatáskor aztán kiderül, hogy Laci nagy szerelme a motor, otthon halmokban állnak az alkatrészek. Beszélgetünk az asztalnál, Laci apja arról mesél, milyen volt az élet a régi telepen, amikor még ő volt a vajda.

„Ebből már sofőr lesz” – int a gyerek felé.

– Az ám, ha meg nem bukik.

– Micsoda?

- Kellene itt Lacinak egy hely, ahol mindig lerakhatja a könyveit, füzeteit, ide be kéne állítani egy asztalt, elé egy széket. Aztán ha akkor sem csinálja meg a leckéjét, vagy nagyon zavarja az órákat, majd megint jövök. Nem mintha nem jönnék szívesen megint egy kis beszélgetésre, de hát nagy az osztály, sok a munka, ...már el is kanyarodunk Lacitól.

Nem kellett olyan sok ahhoz, hogy Laci évek múlva tényleg egy autó volánjától integessen. A békés beszélgetésben felbukkantak azok a motívumok, amiket a család értéknek tart Laci végig ott ült, világossá vált számára, hogy nincs kibékíthetetlen ellentét az iskola értékrendje és a családé között.

A négy év során hat tantárgyat tanítottam osztályomnak, fokozatosan el lehetett fogadtatni a gyerekekkel, hogy Laci egy külön világban él, nem kell erőltetni az osztályhoz tartozását. Annyit mindenből tanult, talán csak az órán odafigyelve is, hogy meg ne bukják.

15 éves gyakorlatom során talákoztam jóval nehezebb esetekkel is, de reménytelen, közösségbe illeszthetetlen gyerekekkel egyel se.

Érdekes módon nem is a kis Lacik szokták kivívni igazán a pedagógus ellenszenvét. A klasszikus „tanárgyilkos” nem piszkos, nem butácska, igen magas az IQ-ja, csak épp... olyan mint, mondjuk, a másik Laci.

– Ez a gyerek kibírhatatlan, előbb-utóbb úgyis agyonüti valaki. (Hát még ha biztatják rá.) Már teljesen kiborít, de nem csak engem, az osztályt is. Állandóan szerepel, mintha egyedül neki tartanám az órát. Okoskodik, mindent jobban akar tudni, összevissza olvas és állandóan csillogni akar vele, de az anyagot nem tanulja meg. Az anyjának meg persze ő a szemefénye. Amikor én Lacit megismerem, már javában áll a bál. Laci valóban megpróbálja teljesen kisajátítani magának a tanárt, érzelmeit túljátssza, ha valamin nevet majd kiesik a padból, de nevetése színpadias, a közönségnek szól, hadd lássák, hogy Ó érti a finom vicceket is, és mindenkinél hamarabb érti meg őket.

Ha valamit rosszul tud, és tájékozottabb társa kijavítja, tréfának tünteti fel a dolgot. Képtelen beismerni, hogy valamit rosszul tudott. Nem tudja beosztani a zsebpénzét, a kerékpártúrán az első nap összevásárol minden butaságot, megnyiratkozik. Ha a sor végre elindul, rögtön pisilnie kell. Ezek a gyerekek szemében óriási bűnöknek tűnnek.

Ezekkel szemben Lacinak egy nagy értéke van. A tudásvágya.

Ahogy elkezdtek az ötödikes osztályfőnöki órák kommunikációs foglalkozásait, amúgy Gabnai Katalin szellemében, Laci szembetalálkozott azzal a ténnyel, hogy amit társai könnyedén teljesítenek, az neki eleinte sehogy sem sikerül. Képtelen tartósan más szemébe nézni, óriási feszültségeket él át, ha meg kell fognia társa kezét.

Fejletlen kapcsolatteremtő készségei nehéz helyzetbe hozták. Ezek azonban már konkrét feladatok voltak, amik kihívták „munkakedvét”. Fokozatosan mérséklődtek a feszültségek.

A legnehezebb esetek azok a szorongásos kis jógyerekek, akik egészen csendben vannak, illedelmesen viselkednek, csak épp még nyolcadikban sem tudják a nevüket a tanárok.

Akik mindig a sorok végén állnak, és akiknek talán a legkevesebb levegő jut az osztályban, de ez már következő címszavunkhoz, a CSOPORTHOZ vezet

ISKOLAI ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR

Bordásfal: Lesoványodott sporteszköz evés közben.

Ellenállás: A nem akar, a nem hajlandó, a na ne izélj megfelelője. Az ellen-állás fordított értelmezése a közös-ülés.

Évisméltés: A nagy sikerre való tekintettel közkívánatra újból előadott magánszám, amelyet védőháló nélkül kell végrehajtani.

Karó: Ősi kínozóeszköz a tudatlanság felszámolására. Manapság nem kell megijednünk tőle, csak ijesztgetik vele az embert.

Kémia: Hírszerzéssel foglalkozó tudományág.

Köpeny: Köp, köpeny. Kék színű, kocsonyás torokvádék, felsőruházat helyett. Gogol hasonló című műve szintén kötelező.

Logaritmus: 4/4 ütemű görög népi tánc. Aki nem járja rendszeresen, annak hagyomány szerint elhúzzák a nótáját.

Nagydolgozat, nagydolog: Hascsikarással együtt járó szükségállapot, amelyet tanári felügyelet alatt kell elvégezni. Végül nemcsak a mennyiséget, hanem a minőséget is osztályozzák.

Puska: Olyan fegyver, amelynek agya az emberi gondolkodást képes helyettesíteni, a ravaszt pedig nem húzzák meg, de az ügyetlent igen.

Reszelő: Az elsőévesek kedvelt vonóhangszere. Huzogatásával kellemes hangot lehet vele előcsalogatni a szakoktatóból.

(Felhasznált irodalom: Diáknaptár 87-88)

Háziasszonynak tanulnak

A háztartáshoz mindenkinek értenie kell – legalább „másodállásban”. Az étel finom íze, a szép és tiszta lakás hangulata, a mosott ruha kellemessége hozzájárul a család jó közérzetéhez. Ahhoz, hogy a házimunka ne legyen teher, szervezeten, gazdaságosan, jó minőségben kell végezni. A háztartási ismereteket tanulni kell.

A háziasszonyok szakmai szerveződését és képzését tűzte zászlajára 75 évvel ezelőtt a Német Háziasszonyok Szövetsége. Mára százezer tagot számláló tekintélyes nőszervezet, amely saját

iskolai példáján állami szintű háztartási oktatást kezdeményezett. E szervezet a Magyar Nők Szövetségével való többéves együttműködés alapján hat magyar háztartástant tanító pedagógust hívott meg egyhetes tanulmányútra az NSZK-ba, ez év márciusában. A jelöltek kiválasztása a Művelődési Minisztérium beleszólásával történt, így a hat kiküldöttből csak öt volt tanár és csak kettő tanít háztartástant (általános iskolában, illetve szakmunkásképző intézetben), s volt olyan, aki meg sem szólalt németül...

A Baden-Württemberg tartomány stuttgarti kulturális, minisztériumában Beathe Wenkminiszteri tanácsos asszonytól tájékoztatást kaptunk a háztartástan oktatásáról. Az alapfokú képzésben 13-16 év közt, iskolatípustól függően, kötelező vagy választható tantárgyként tanítanak háztartástant. A tartomány (és a szövetségi köztársaság) különböző háztartásgazdasági szakiskoláiban szakmunkásképzés folyik – vidéki és városi változat szerint.

A kettő- ötéves iskolatípusokban háztartási segédképzés (hátrányos helyzetű, fogyatékos fiataloknak külön is), szakmunkás- és mesterképzés történik.

A tananyag gazdasági, szociális és jogi ismeretekből, szakmai és munkapedagógiából, táplálkozásból, lakásismeretből, egészségtanból (higiénéből), ételkészítésből és textilmunkákból áll.

A tanulók egyszerre sok szakmát sajátítanak el, sokoldalúak, elhelyezkedési lehetőségük is nagyobb; magánháztartások, idősek otthona, óvoda, ifjúsági szállás dolgozói lehetnek, de munkát vállalhatnak varrodában, mosodában, üzemi konyhában, takarító vállalatnál is.

Heilbronnban – egy százezer lelket számláló város mezőgazdasági és háztartási szakiskolájában – hospitáltunk. Az iskola 15 éves, négyezer diákja, 160 tanára van. Többek közt háztartási segéd-, szakmunkás és mesterképző részlege működik. Az elméleti és gyakorlati oktatást kettős váltásban alkalmazza. A háziasszony-szövetség kezdeményezésére itt is mestervizsgát tehet az, aki saját háztartását már hat éve vezeti. Ez nemcsak „elbutulás ellen” jó (ahogy ők viccesen nevezik tanulmányaikat), hanem egyben segítséget jelent a munkába állásban, ha ez szükséges.

Az épület monumentális. Betűk, számok, nyilak segítik a tájékozódást – számunkra eredménytelenül. Csak az órarendek elhelyezésére külön terem szolgál. Kérdésünkre, hogy ugye számológépet használnak az elkészítéséhez, Ute Walz igazgatóhelyettes-asszony nevetve válaszolta: – Ehhez kevés az iskolai computer kapacitása. Közel negyvenféle képzés folyik, a legújabb tanfolyam idős gondozóknak indult, de óvónők, mezőgazdasági gépészek, vincellérek is itt tanulnak. Természetesen jelentős a háztartásgazdászok képzése is, minden szinten.

A fogadótér tágas: büfé, gyorsétterem, trafik, diákpihenő és tanulószoba, fénymásolóhely, kiállítórész nyílik belőle. A folyosók szélesek, szépen dekoráltak. Ragyogó a tisztaság! A környezetvédelmi szempontokat figyelembe véve csak környezetbarát tisztítószerket használnak (pl. mosószappant) és a büfé előtt külön szemetes található a papírhulladék, a joghurt műanyag flakkonja és fémteteje számára; Az ajtók és falak élénkzöldek és sárgák. Csengő helyett gong szól, a titkárság és a tantermek között rádióösszeköttetés van.

Az óriási tanári – ahol mindenkinek külön asztala és rekesze van – csak információs hely és az értekezletek színtere. Munkaközösségekként külön tanári szobák vannak telefonnal,

társalgóval, mosdóval, kávéfőzővel. A fénymásoló a tanárok számára ingyenes és nem nézik, ki mennyit használja.

A kollégák alaposan és komolyan végzik munkájukat, nyugodtak és ráérősek. Fizetésükkel, társadalmi helyzetükkel elégedettek. Igaz, a jó menő iparban többet kereshetnének, de így is fenn tudják tartani lakásukat, külön autójuk van és a mostanában divatos Kínában vagy az Északi-sarkon üdülhetnek. Ezért az marad a pályán, aki igazán szeret tanítani.

A diákok számára a tankönyvek ingyenesek.

A szaktantermek célszerűek és jól felszereltek. A főzés tanítása a magánházakhoz hasonló kiskonyhákban történik. A kisüzemi gyakorlat a 40 adagos konyhában folyik. A végzős osztályok felváltva főznek a tanári kar számára – így a legilletékesebbek mérhetik le tanításuk eredményességét...

A beszerzésekről egy, az iskolával szerződésben álló kereskedő gondoskodik.

A varróteremben minden tanulónak külön varrógép és munkaasztal jut. Az oktatást különböző cégek patronálják. A mosókonyha a háztartásokban s a ipari üzemekben előforduló mosó-, szárító- és vasalógépekből áll. Amit előző nap egy elméleti órán hallottunk, most a gyakorlatban láthatjuk: nem mindegy, hogyan hajtogatunk egy ropogósra keményített és vasalt lepedőt, abroszt.

Az elméleti előadótermek praktikusak és szépen díszítettek (felhúzható tábla, feszített vetítévászson stb.).

A tanulók külsőre és viselkedésre nem különböznek magyar társaiktól: farmerben járnak, óra alatt esznek...

Sándor Judit

Akikre szívesen emlékszem, amit örömmel elmesélek

Hítvallásom:

A jó pedagógus legfőbb jellemzője a magasfokú módszertani kultúra. Mi történne, ha az órasmester nagykalapáccsal és betonvésővel javítaná az órákat? Az órák tönkremennének. És a rossz módszer hatása: eredménytelenség a pedagógiai munkában, károkozás a gyermeki lélekben. Hangsúlyosan igaz ez az alapozó oktatásra.

Mit ér az általános iskola egy tudós tanárral, ha nem tudja elsajátíttatni az ismereteket a gondjaira bízott gyermekekkel? Legfeljebb néhány kiváló képességű gyermek tud otthon szert tenni önállóan ismeretekre. És a többi?

Magasfokú empátiakészség – az életkornak megfelelő, gyermekszereteten alapuló kapcsolatteremtés, beleérzés, együttérzés a gyermekkel az egész pedagógiai tevékenység során – segít a helyes módszer kiválasztásában. Persze ehhez elengedhetetlen minden gyermek és minden közösség alapos megismerése.

Vajon meg lehet-e mindezt tanulni a pedagógusképző intézményekben?

A válasz egyértelmű: nem.

A pedagógiai és pszichológiai ismeretek csupán elméleti alapot jelentenek. Ezt gazdagítja a szakmetodika, de ez is nagyon kevés. Megfelelő pedagógiai kultúrára csak tevékenység során lehet szert tenni, amelyre a jelenlegi képző intézményekben alig van mód. A módszertan maga is másodlagos, hát még a gyakorlat. Olyan ez, mintha víz nélkül könyvből kellene megtanulnia valakinek úszni.

Mit kellene tenni ahhoz, hogy a jelenlegi helyzet változzék?

Vissza kellene nyúlni a régi, jól bevált hagyományokhoz. A sokak által lebecsült hajdani tanítóképzőben mi ezt egészen másképp csináltuk. Sokkal többet kellett hospitálnunk a gyakorlóiskolában. Minden tanítójelöltnek alaposabban meg kellett ismerni egy-két gyermeket. Velük sokat beszélgettünk, meglátogattuk őket családi otthonukban, megfigyeltük viselkedésüket különböző iskolai szituációkban, hogyan reagálnak bizonyos pedagógiai helyzetekben, mi érdeklő különösen őket, mikor miért nem figyelnek stb.

A bennünk kirajzolódó személyiségképet megbeszéltük a gyakorlóiskola tanítójával, aki vagy egyetértett megállapításainkkal, vagy újabb megfigyelési szempontokat adott.

Hát igen! A pedagógussá nevelés valahogy így kezdődött. Ezek voltak első bizonytalan lépéseink a rejtelmes úton.

Később tanulni kezdtük a módszertant, hogy milyen lehet egy óra felépítése, mivel induljunk, hogyan kapcsolódjék az új ismeret a régihez, milyen módzatokkal lehet a gyermekek érdeklődését fenntartani, hogyan szemléltessünk, mikor és hogyan magyarázzunk, miért fontos a részösszefoglalás, ez hol és hogyan történjék, mi a szerepe és miként lehet óra végén elmélyíteni az anyagot, milyen legyen a vázlat, milyen legyen az elmarasztalás és dicséret viszonya óra közben stb.

Lassan rendelkezni kezdtünk bizonyos általános. módszertani ismeretekkel. Boldogan mentünk hospitálni, és nagyon örültünk, ha először 1-2, később egyre több módszertani fogást felismertünk. Igen, és mindig ketten hospitáltunk, s utána nemegyszer vitatkoztunk is. Véleménykülönbségeinket gyakorlóiskolai tanítónk mindig örömmel tisztázta. Mi pedig már egy kicsit pedagógusnak éreztük magunkat. Tizenhét évesek voltunk, Istenem, de szép idő volt!

Ezután következett annak felismerése, hogy az egyes tantárgyak módszerei között szükségszerű különbség van, hogy ez a különbség fontos, lényeges a tanító munkája, a megértés, az elsajátítás szempontjából.

Különösen az jelentett nagy boldogságot, ha egy órarészletet – ismervén a tanítás anyagát – előre elképzeltünk, s az tényleg úgy játszódott le. Mohón figyeltük a gyakorlóiskolai tanító „egyes fogásait”, és örültünk, ha azok szerepét, célját önállóan is megértettük. Aztán jött a „hogyan lehetséges másként” probléma. Ha ezen vitatkoztunk, döntésért a tanítónkhoz fordultunk. S ahogy ő is egyre jobban megismert bennünket, külön – érdekes – megfigyelési szempontokat adott. Előfordult, hogy beszélgetés közben megkérdezte: holnap ezt és ezt az olvasmányt tanítom, milyen játékos keretet javasolnátok hozzá? Mi gondolkodtunk és javasoltunk, ő kiigazított vagy dicsért, és nekünk jólesett a dicséret. Valahogy így jöttünk rá, hogy mikor először éreztük magunkat pedagógusnak, még igazában milyen messze voltunk a

pedagógussá válástól... Ismereteink bővülésével önkritikánk is változott, alakult.

Aztán jött az első tanításunk. Hárman készültünk fel az órára. Sorshúzás döntötte el, melyikünk tanít. A másik kettő volt a főbíró.

Negyedikesek voltunk már. Hivatásfélét is éreztünk. Bejárók lévén, a kalauz is nemegyszer megdicsért bennünket: hogy maguk mennyivel komolyabbak, mint a gimnazisták vagy a kereskedelmisták! Hát igen! Külön fülkerészben foglaltunk helyet, és az otthon készített óravázlatunkról beszélgettünk, vitatkoztunk. Izgultunk, de vártuk is nagyon a gyakorlati tanítási óránkat. És megint rájöttünk, hogy most kezdünk pedagógussá válni.

A gyakorló tanítás a második órában volt. Mi hárman sokat beszélgettünk az első óra előtt, majd megegyeztünk az osztállyal, hogy az óra utáni bírálat őszinte lesz, bíráló állítását igazolnia kell aki jelentőnek, a helytelenített metodikai rész helyett a hozzászólónak jobbat kell javasolnia. Fő az őszinteség! Sértődés nincs!

Órakezdet előtt nyilvános sorshúzás volt. Miért ne engem húztak volna? Hangom se jött, nem mozdultam az ajtó mellől, mintha megbénultam volna. Tízpercre jöttek ki a kisgyerekek. Ma is emlékszem Péter nevére, aki odajött hozzám: „Pista bácsi, Jóskaival fejelünk, legyen szíves a bírónk lenni a szünetben”.

Én bíraskodtam, és elfelejtettem, hogy néhány perc múlva tanítani fogok.

Az órára alig emlékszem már, csak arra, hogy a gyerekek tapsoltak meg hurráztak, amikor valami játékos részt iktattam be.

A vélemények őszinték voltak, a szövegek részletei már elhalványultak, csak a gyakorlóiskolai tanító elismerő szavaira emlékszem, és bírálatára, hogy játék közben a vállamon hátracsapott nyakkendőmet az óra komoly részéhez érve vissza kellett volna húznom a helyére. No meg arra is, hogy óra végén a kifelé vonuló kisgyermekek közül többen megsimították a kezem fejét. Boldog voltam, de éreztem, hogy még sokat, nagyon sokat kell tanulnom. A tanítóképző befejezéséig vagy 25-ször volt módom tanítani.

1948 szeptemberétől novemberig ingyen tanítottam Csornán egy nagy iskolában, mert csak november 1-jén neveztek ki helyettesítő pedagógusnak.

Rengeteget hospitáltam, idősebb kollégáimtól sokat tanultam. Rájöttem, hogy ha oldottá tudom tenni az órát, figyelnek a gyerekek. Játékossá, aktívvá válnak. És vidáman, játszva tanultuk meg a legunalmasabb anyagokat is. Egy évig másodikosokat tanítottam. Egyszer egy az egy, kétszer egy az... Istenem, de unalmas volt, mikor ezt én tanultam, mert csak hátra tett kézzel mondhattuk.

Mi meg kört alakítva népi tánclépéseket végeztünk, dal helyett az egyszeregyre táncoltunk. A 4-es szorzótáblánál már maguk találták ki a táncot. Aztán versenyeztünk. Labdát dobtam, s feladtam a kérdést: $7 \times 6 = \dots$ akinek el kellett kapnia, annak azzal egyidejűleg meg kellett mondania az eredményt. Aki nem tudta, állva maradt. Az a sor győzött, ahol a legkevesebben maradtak állva. Nagy „ünnep” volt, ha egy sorban senki sem állt, még nagyobb, mikor az egész osztály ülve maradhatott. Szinte minden órán – nemcsak számtanon – versenyeztünk. Nagyon szerettek versenyezni.

Máskor kitaláltam, olvasás órán úgy figyeljenek, hogy meg tudják állapítani, ki olvasott a legszebben, ki adta vissza hiba nélkül az egyre hosszabbodó szöveget. Később a hangsúly is szerepet kapott. Óra végén szavaztak. Szinte hihetetlen, hogy milyen igazságosak voltak. Ha megvolt a győztes, a hetesek bekötötték a szemét. Egy kihegyezett ceruzát adtak a kezébe. Odavezették az asztalhoz. Jobb kezét a lefelé álló ceruzával együtt beállították egy kis fedeles kosár fölé. (A kosárban a promencli cukortói kezdve nagyobb szemű cukrok és csokoládék is voltak. Nekem ez évente 25-30 forintomba került. Megérte!) Kinyitották a kosár fedelét és szóltak: bökhetsz! És a nyertes bökött. Amit a ceruza vége először érintett, az lett az övé.

Micsoda izgalmak, micsoda együttérzés! Ha csak a promencli sikerült, akkor is, hát még ha a csokoládé! Verseny, lelkesedés, játék, izgalom, és jó olvasási kézség.

Vagy a felsőben földrajzból – sosem felejttem el – Chilét tanítottam. A vezető felügyelő az új felügyelő nőt segítvén együtt látogattak. Az előkészületek közben egyik 7-es fiú jelentkezett: „Tanár bácsi, az ÉLET és TUDOMÁNY-ban van egy cikk Chiléről”. Lesz, ami lesz... gondoltam és azt mondtam: „örülök, hogy el hoztad. Nos, hát olvasd részenként, mi meg majd követjük a térképen”. És követtük, rajzoltunk és vázlatot fogalmaztunk közösen, éreztetvén a különbséget is Brazília, Argentína és Chile között. Ezután szinte nem volt óra, hogy valamilyen földrajzi témájú cikket, könyvet ne hoztak volna. (A jelentkező gyermek „tapsolt” ötöst, tehát csillagos ötöst kapott.)

Ausztráliát sohasem tanítottam. Azzal indult az óra, hogy Afrikát már tanultuk, Dél-Amerikát úgyszintén, nos, nézzük meg Ausztrália milyen szélességen fekszik? Tehát már mit tudhatunk róla? No, Pali, ma te leszel a tanár bácsi, én meg a helyeden ülök majd, mint diák. Ha kellett, óra alatt én is jelentkeztem, de az összefüggések ismerete alapján az anyagot maguk dolgozták fel. Az időszakos folyó kialakulásának oka a sivatagodás stb. mind terítékre került, a neveket meg csak le kellett olvasni a térképről. Elveztek. Én is. Aktívak voltak, örömmel dolgoztak, én meg boldog voltam.

Biológia, 8. osztály. Három párhuzamos nyolcadikban tanítottam. Többször előfordult, hogy egyik osztályból a másikba ment a közösség által kiválasztott, vagy önként jelentkező tanuló kiselőadást tartani. A hallgatóságnak utána joga volt kérdéseket feltenni. Természetesen – mivel a témát jó előre ismerték – a kérdésekre otthon felkészültek. Kikötés az volt, hogy csak a tanult anyag szerepelhet kérdésként. Micsoda izgalom, volt még nekem is!

Saját nyolcadik osztályom biológiából olyanokat kezdett kérdezni tőlem néhány héten át, amelyek meghaladták az anyagot, s nem is tudtam mindegyikre felelni. Őszintén megmondtam: gyerekeim, erre nem tudok válaszolni, utánaézek, s jövő héten sort kerítünk rá.

Örültem is, de nem értettem ezt a nagy érdeklődést. Aztán egyik este – ezen gondolkodván – rájöttem. Heten-nyolcan elmennek a belgyógyász főorvos fiához, s az apa könyvtárában keresgélnek... No, megálljatok!

A következő órán felhívtam figyelmüket, hogy kérdés-felelet óra lesz a következő, készüljenek fel!

Hát felkészültek. A 43 gyermekből 17-en tettek fel kérdéseket. Én felírtam a neveiket, kérdéseiket, s megkérdeztem ezután: ugye Sanyiéknál jártatok? Álljatok fel! Felálltak, lehajtották a fejüket, rájöttek, hogy kiderült a turpisságuk. Én meg: nos hát, a jövő órán

mindegyikötök kiselőadással felel a saját kérdésére, mert akkor én leszek kíváncsi. És neveltünk. Felkészültek és remek kiselőadásokat tartottak. Én meg örültem... Ezt az órát még a 3 éves találkozón is emlegették.

Hát igen! Sok öröm érheti a pedagógust, ha nem „nagykalapáccsal és betonvésővel akarja megjavítani az órát”.

Nekem könnyebb volt a főiskolán is, mert előtte képzőt, a lebecsült 5 éves tanítóképzőt végeztem. Vajon nem lenne-e jobb, ha a tanárképző főiskolák végzése előtt líceumi érettségi lenne kötelező? Vajon lehet-e a főiskolákon módszergazdagon felkészülni? Vajon lehet-e a gimnáziumot végzett – felnőtté vált – fiatal a főiskolán könnyen pedagógussá nevelni, főleg akkor, ha először más hová jelentkezett? Nekünk könnyű volt, mert a Katolikus Tanulmányi Alapi Líceumban és Tanítóképző Intézetben végeztünk Győrött 1948-ban. A pedagógussá válást Bécsy Attila és Koller József gyakorlóiskolai tanítóinknak éppúgy köszönhetjük, mint Kemenes József osztályfőnökünknek, aki a pedagógiát oktatta.

Szívesen emlékszem rájuk nyugdíjasként is!

Kóbor István

MANITU, IDÉZLEK! (Farkaskölyökké vált kisdobos)

A Fertődi Általános Iskola süttöri részén lévő alsó tagozatban két éve folyik hagyományostól eltérő gyermekmozgalmi élet. Nyugat-Magyarország e határközeli községében még jobban erősödtek azok a hatások, amelyek a meg nem újuló kisdobos és úttörőmozgalom életképtelenségét bizonyították. Bizonyosságul álljon itt néhány szülői vélemény:

Miben nyújtott élményt kisdobos gyermeke számára az úttörőmozgalom? „A kisdobos avatáson kívül semmiben.”

„A kisdobos avatás, ami élményt adott a gyerekeknek, csak külsőségek mellett zajlott. A kisdobos életet nem sikerült megszerettetni, mert nem volt megfelelő program és nem volt, aki ezt élményszerűen tudta volna tálalni.”

„Az úttörőmozgalom semmiben, de az Önök igen jó kezdeményezése sokban. Az úttörőmozgalom életképtelen.”

„Semmiben, mert erről gyerekeink sohasem beszéltek.”

A feléledő cserkész és más ifjúsági klubok és szervezetek a gyerekek életkori sajátosságainak jobban megfelelő, vonzó programot kínálnak. Az akciószerűvé, beszabályozottá vált kisdobos programba belefáradt a gyerek és pedagógus egyaránt. Így a mozgalom nem érte el eredeti célját. Hiányzott a romantika, játékoság, tagjaival szemben nem támasztott követelményeket, a próbarendszerek formálissá váltak.

Az indián név a maga hangzásában is valamiféle normarendszert sugall. Minden gyerekben és a felnőttek egy részében is él a vágy, hogy egyszer igazi indián lehessen. Bizonyítja mindezt – a most hagyományossá vált – a Bakonyban nyaranként családok számára megrendezett élethű, az ősi foglalkozásokat és életmódot felidéző indián álom.

George Horse Captura, egy ma élő indián így Válaszolt:

„Ez egyfajta életmód és lelkiállapot.” Nem más, mint a korábbi állapot folytatása. Az indiánok a természet gyermekei, minden nyom, levél, letört ág jelent nekik valamit. Ki ne élné át szívesen azokat az izgalmakat, amikor indiánnak öltözve harci díszben indul cselvetésre vagy éppen kinzócölöphöz erősített társának kiszabadítására. Rögös, nehézségekkel teli út vezet ahhoz, hogy valaki utiból farkaskölyökké, farkaskölyökből híres harcosná válhasson.

Az elemi erkölcsi normák elmélyítésére romantikus, játékos formában nyújt lehetőséget iskolánkban indián klubunk éves tevékenységrendszer. Legfontosabb új vonása, hogy valóban önként tömörült gyerekek közössége, amely törődik a gyengékkel, az osztályismétlőkkel, fegyelmezetlenkedőkkel, sőt azokkal is, akik nem akartak kisdobosok lenni.

Olyan játékkultúrát kellett kialakítanunk, amelyben egyszerre nyílik a fogékony értelem és a jókedv. Minden gyermek talál egyéniségének megfelelő tevékenységet, amit önfeledten, örömmel végez. Az egész tanévet átfogó folyamatos felkészülés igazi próbája a tanév végi táborozás. Mi erről a gyermekeink véleménye?

„Az indiántábor jó, mert izgalmas, sok mindent lehet belé le tanulni.” (3. osztályos)

„Nagyon jó, mert sokat játszottunk.” (2. osztályos)

„Nagyon jó, mert ott játszhatunk, a tanáraink sok mindent megcsinálnak nekünk, sok feladatot adnak, amit szívesen teljesítünk.” (3. osztályos)

„Nagyon jó volt a tábor, mert az ügyességi versenyekben sokat lehetett mulatni, minden játék nagyon érdekes és vidám volt, és főleg az ellenség visszaverését élveztem. Nekem jobban tetszik, mint a kisdobos, mert itt megismerkedtünk az indiánok életével, cselekedeteivel és így sokkal többet tudunk.” (4. osztályos)

„Nagyon jó, mert sok a játék.” (2. osztályos)

„Élvezetes von a tábor, mert sok akadály és ügyességi verseny volt.” (2. osztályos)

„Szívesen jövök a felkészítő foglalkozásokra, mert nagyon jók a programok.” (2. osztályos)

Már évek óta a hagyományos napközi otthoni szabadidős tevékenység keretében indiánszellemben megrendezett számháborúk, kulturális foglalkozások kellé tapasztalatot nyújtanak ahhoz, hogy önmaguknak normákat, törvényeket tudjanak alkotni és asszerint megtanuljanak élni a gyerekek.

A felkészülés éves programjában szerepel: indiánok életéről szóló filmek megtekintése, a témához kapcsolódó könyvtári búvárkodás, jel- és füstrendszer ismerete, skalping, mokasszinkészítés, testi erőpróbák, természeti megfigyelések, totem, sátor, bőrtarisznyakészítés, elsősegélynyújtás.

Fontos megmérettetés gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt a sajátos önkormányzat kifejlesztése és működtetése. A szabadon, baráti kapcsolatokon alapuló tűz- és törzsközösségek maguk

választják meg vezetőiket és delegálják őket a „vének tanácsába”, amely a közösségek működésének mozgatórugója. A „vének tanácsának” tagjai törvényeink megsértése és közösségük nem megfelelő képviselése esetén bármikor visszahívhatók. A „vének tanácsa” a sámánnal és a törzsfőnökkel közösen irányít és dönt a renitenskedők sorsáról.

Az önkormányzat életképes működését már az elmúlt évben is bizonyították: a táborot váratlanul ért támadások visszaverése, a védelem megszervezése, a foglyok sorsa feletti felelős ítéletkezés, a táboron belüli törvénytörések megbüntetése. Mindezt az ősi indián törvény, a legfőbb magatartási érték a kölcsönös segítségnyújtás és összetartás jegyében teszik.

A táborozás ideje alatt a tanult ismeretek alapján az indiánok büszke és nehéz életét próbáljuk átélni. Mindezeket példázzák az önálló ételkészítés, sátorverés, tűzrakás, tájékozódás, portyázás, védelem megszervezése.

Felejthetetlen élményt nyújt az ősi szertartások alapján felidézett tűztánc és harcossá avatás. Mindez az életkori sajátosságok figyelembevételével történik. A filmekbe és regényekbe átvándorolt indián romantika a táborozás néhány napja alatt álomból valósággá válik. (Éjszaka őrség, az erdei vadak nyomainak követése, szertartások felidézése, civilizált és természetes életmód összecsapása.)

A tervezés és felkészülés rengeteg plusz időt és munkát igényel. Főként ott valósítható meg sikeresen, ahol összeszokott, jól összetartó és nem utolsósorban vállalkozóképes kollektíva van. Kapcsolatunka szülékekkel, gyerekekkel javult. A fegyelem számottevően megszilárdult. Ez mindennapi munkánkban nagy segítséget nyújt. Ennyi segítőkészséget, támogatást a szülők részéről még sohasem tapasztaltunk. A különböző korosztályú gyerekek egymás iránt figyelmesebbé, segítőkészebbé váltak. Közösséggé válásukat még olyan apró mozzanatok is erősítik, mint a tanórák kezdetét és végét jelző dobszó, törzsenkénti sorakozó, közös dalolás, játék.

Az iskolavezetés felkarolta kezdeményezésünket, támogatta a megyei tanácshoz benyújtott pályázatainkat. Az elnyert pénzüsszegekből önálló felszereléshez jutottunk. A tábori élelmezéshez szükséges anyagiakat a gyerekekkel, szülői segítséggel gesztenyegyűjtésből, hulladékgyűjtésből, rendezvények bevételeiből, önállóan készített, játékok árusításából fedezzük.

Reméljük, hogy közös munkánk eredményességét a táborozások sikerei és az ott közösen átélt élmények formálta gazdagabb személyiségű gyerekek igazolják a jövőben is.

*Garab Gáborné Németh Andrea
Fertőd*

SEPSISZENTGYÖRGY, MIKES KELEMEN LÍCEUM

1990. április 7-13.

MIKES KELEMEN IRODALMI VERSENY

„Vagyunk, akik voltunk, leszünk, akik vagyunk.”
(Sütő András)

Csak a beavatottak tudják, hogy a rendezvénynek már a megnevezése öt újdonságot,

számunkra igen fontos vívmányt tartalmaz.

1. Sepsiszentgyörgy lehetett a magyar nyelv és irodalom verseny országos döntőjének (irodalmi olimpiának is becézzük) házigazdája.

A Tanügyi Minisztérium által szeptemberben közzétett terv szerint ezt a VI-VIII. osztályosoknak Brăilan, a IX-XII-es tanulóknak Tîrgovişten szervezték volna. Hogy könnyebb legyen ezt esetleg térképen betájolni: Brăila a Duna egyik kikötővárosa, „ősi” (nálunk nagyon szeretik ezt a szót) román város. Tîrgovişte ugyancsak a Kárpátokon túli „ősi” román település, hajdani „híres” román fejedelmi székhely, vadonatúj köntösben hirdeti az „ősi” dicsőséget. (Neve Móricz Zs. Erdély-trilógiájában is előfordul, az ő hajdani „téves” információi szerint: sárfészek, sövénykerítéssel.)

Az említett két helységben az utóbbi 15 év hagyományához híven a legjobb román és magyar irodalomszerető tanulók együtt versenyeztek volna a Mihai Eminescu verseny égisze alatt. Mert utoljára 1975-ben szervezhettünk külön, gyámkodás és ellenőrzés nélkül magyar irodalmi versenyt. Azóta Suceavatól Tulceaig, Iasitól Craiovaig minden számításba jöhető Kárpátokon túli város sorra került, csak Erdély nem.

Kevés fantáziával is elképzelhető, hogy a maroknyi magyar gyermek milyen fogadtatásban, elbánásban részesült a több száz román versenyző között, a gondviselésért felelős személyek és helyi intézmények milyen kulturális át- és megnevelő közös programot erőszakoltak rájuk. Az egynyelvűség – tehát kizárólag a román – érvényesítése minden megnyilatkozásban az utóbbi időben odáig jutott, hogy magyar nyelven írták ugyan a dolgozatot, de azon túl ajánlatos volt nem megszólalni anyanyelven, szellemileg csökkent értékűnek tűnni akkor, amikor csak román nyelvű szavalóversenyen, író-olvasó találkozón, egyéni alkotások versenyén vehettek részt, a román nép, a román kultúra felsőbbrendűségét igazoló rendezvényeken ácsorogtak, vagy órát (román nemzeti tánc) jártak a „teljes egyen jogúság” jegyében.

Nehéz szívvel engedtünk útra diákot, kísérő tanárt egyaránt. Tudták, mi vár rájuk, indulás előtt itthon megbeszéltük az elképzelhető csapdákat, amelyekbe kénytelenek lesznek besétálni, és úgy viselni el ezeket, hogy ne veszíthessünk emiatt.

Mit veszíthettünk volna? És miért kellett mindezt vállalni? 1982-től gyakran feltettük a kérdést önmagunknak és egymásnak is. Megtehettük volna, hogy nem megyünk el. De ha kizárjuk önmagunkat az országos képviselőből, mit nyerünk azzal? Megkönnyítjük azoknak a dolgát, akik pontosan ezt akarták elérni. Hiszen 1983-tól már egyre gyakrabban keverték be a magyar anyanyelvet az idegen nyelvek közé. Ha visszavonulunk az ilyenfajta anyanyelvi versenytől, besorolnak az idegen nyelvek versenyére a német, francia, angol, orosz mellé ötödiknek. Úgy döntöttünk: vállaljuk.

románul vetélkedő

S hogy visszatérjek az idej versenyhez: másfél évtized után először versenyeztek külön a román és magyar tanulók. A románok az eredetileg kijelölt városokban, a magyar diákok Sepsiszentgyörgyön.

Még nem tudjuk pontosan, hogy ebben mennyi szerepe volt a marosvásárhelyi események okozta országos feszültségnek, az elszabadult nyílt fasiszta indulatoknak,

megnyilatkozásoknak, amelyek Erdély néhány helységén kívül bárhol veszélyeztethették volna a magyar tanulók és tanárok fizikai épségét, a verseny normális körülmények közötti megszervezését. Akkor már országszerte magyarellenes tüntetéseket szerveztek.

Mi örömmel fogadtuk a váratlanul nyakunkba cseppent gondot: 10 nap alatt előkészíteni azt, amire másoknak fél esztendőnyi idejük volt. Meg aztán nálunk sem volt éppen olyan megnyugtató csend.

2. Az elmúlt esztendőkből, ahogy az ideai terv szerint is történt volna, a VI-VIII. és IX-XII. osztályos tanulóknak nem szervezték együtt az irodalmi olimpiát. Mesterséges szétválasztás volt ez, az erők tudatos megosztása, hiszen kisebb tömeget könnyebb volt elvegyíteni, elhallgattatni, észre sem venni. És összesen olyan kevés helyet biztosítottak nekünk, hogy ez kettéosztva kezelhetően alkalmas volt.

Itt szólnék arról is, hogy a Kovászna megyei tanügy és pártvezetőség milyen módon viszonyult az országos versenyen való 'részvételünkhöz, hogyan nyugtázta eredményeinket. A tantárgyi versenyek országos szakaszán elért eredmények döntően befolyásolták a megyék, ezen belül az iskolák rangsorolását. Minden díj, dicséret meghatározott pontszámot jelentett. A mi megyénk 85-90%-ban magyar anyanyelvű tanulónépessége általában gyenge eredményekkel tért haza az országos megmérettetésről, hiszen a magyar nyelv és irodalom kivételével egyetlen tantárgyból sem írhattak, versenyezhetek anyanyelven. Ezt a ma is érvényben lévő versenyszabályzat határozta meg. Adva van tehát sok-sok magyar anyanyelvű általános iskola, tagozat a megyében, magyar nyelven tanulják a számtant, fizikát, biológiát, kémiát, földrajzot, de versenyezni csak román nyelven szabad. Esélytelenül indultak tehát.

Vezetőinknek egyetlen reménysége volt a magyar nyelv és irodalom verseny, ahonnan hagyományosan sok díjjal, különdíjjal, dicsérettel tértek haza a Kovászna megyei tanulók. Elkönnyvelték örömmel a pontokat jelentő díjainkat, de sem fel, sem lefele menő jelentéseikben nem közölték, hogy ezek honnan származnak. Az „Olimpicii nostri” – A mi olimpikonjaink – nevű megyei kiadványban csak 30%-ban jelenhettek meg a magyar tanulók eredményei. A többinek románnak kellett lennie. Így kerültek egymás mellé az I. díjas magyar gyermekek a dicséretet elért románokkal, vigyázva a %-ra. A Kovászna Megyei Tanfelügyelőség 1986-os, olimpiai eredményeket népszerűsítő 40 lapos kiadványában összesen 11 (tizenny) sort közölnek magyar nyelven, az eredményeink pedig a következők voltak: hét I. díj, hat II. díj, hat III. díj, tíz különdíj.

A város központi parkjában a hajdani propagandatitkár tiszteletábrát állíttatott fel az „olimpikonoknak”. A kitűzött fényképek alatt a nevet volt szabad megjelölni, a tantárgyat és díjat nem. 1987-ben áthágtuk ezt a szabályt. A táblákat kicserélték. Derüljünk egy kicsit: a legjobb diákokat felkészítő tanulók éltáblájáról hivatalosan eltávolították a szakállt és bajszot viselő férfiak képét is. Ezek magyarok voltak.

Ismerjük meg egymást

3. A verseny mostantól a Mikes Kelemen nevét viseli. Úgy gondoltuk, hogy a végleges szétválást hatékonyan elősegítené a mi külön nevünk. Mert nehézkes lenne egy elkövetkező Mihai Eminescu és Mikes Kelemen verseny együttes megszervezése. Ámbár pesszimista kollégáim szerint lehetséges majd egy olyan változat, hogy Mihai meg Mikes egyaránt M-el kezdődik, tehát M. Eminescu et Kelemen verseny. Tekintsük rossz tréfának.

A verseny ünnepélyes megnyitóján részt vett Demény Lajos tanügyminiszter-helyettes, a Tanügyi Minisztérium Nemzetiségi Osztályának főfelügyelője, a Kolozsvári Tudományegyetem képviselője (a verseny elnöke), és ezen a fórumon hangzott el a XII. osztályos Kovászna megyei tanuló javaslata, hogy a továbbiakban a mi versenyünk neve Mikes Kelemen legyen. Ezt nemcsak a Mikes-évforduló motiválja, de az, hogy Mikes a magyar széppróza megteremtője. Egyetlen erdélyi megye sem vetheti szemünkre, hogy kisajátítottuk a mi nagy zágoni szülöttünknek a nevét, a versenydolgozatok ugyanis nem lírai, hanem prózai művek.

A fenti bizonygatás nyilván csak helyi érdeklődésre tarthat számot. Ezért ismétlem: a saját névvel végleges különválásunkat akartuk megpecsételni, újból rangot, tisztességét adni az anyanyelvi kultúra színvonalát képviselő versenynek.

Még egy kis kitérő: annak is hagyománya volt, a román nyelv és irodalom verseny iskolai szakaszán minden tanulónak kötelező volt részt vennie, függetlenül anyanyelvtől, magyar tagozattól. Erre jegyet kaptak, amelyet az osztályozó naplóba bevezettek a szóbeli felelettel egyenrangú minősítésként.

A magyar nyelv és irodalom versenyre csak az a tanuló nevezhetett be, akiről a matematika-, fizika-, földrajz tanár hajlandó volt lemondani – tehát nem a legjobbak.

4. A programban még megyeköziként neveztük meg a döntőt, a záróünnepséig megegyeztünk abban, hogy a továbbiakban országos szakasznak minősítjük. Igaz, hogy csak 16 megye képviselői vettek részt, vannak megyék, ahonnan soha nem várhatunk jelentkezőket, de biztosítjuk az ország bármely részén élő magyar diáknak a lehetőséget, hogy eljöhessen. Ha nem is versenyzőnek egyelőre, de szemlélőnek, tanulónak. Gondolunk itt a szórványmagyarságra, külön a csángókra. Tervezzük, hogy a moldvai és gyimesi csángóknak ingyenes tanulást, nyári táborozást biztosítunk. Úgy gondoljuk, jövőre őket is elhívhatjuk, legyünk együtt, ismerjük meg egymást.

5. A címben megnevezett líceum 1990 februárjáig 2-es számú Ipari Líceum volt. Most vette fel Mikes Kelemen nevét. Több mint százéves magyar iskola, az 1950-es évek közepétől indult az első román osztály itt. A megyében az egyetlen filológia profilú osztállyal is működő oktatási intézmény. Három évvel ezelőtt a magyar nyelvű filológia osztályokat hatalmi szóval megszüntették. A forradalom után lehetőséget biztosítottunk a magyar tanulóknak, hogy anyanyelven tanulhassanak. Újból van tehát magyar filológia osztály, joggal viseli az iskola a Mikes Kelemen nevét. Eleinte rossz néven vették a nem magyar kollégák, oktalan szeparatizmusnak minősítve ezt is, a nevet is nehezen ejtik, de úgy tűnik, mégis tudomásul vették. Már a posta is tudja, hogy ez a nevük, használhatjuk – egyelőre – hivatalosan.

Ennyit talán a rendezvény nevében rejlő újdonságokról, amelyek, mint említettem, egyenként nagy megvalósítások a mi számunkra, a hazai anyanyelvi kultúra számára. Mindenik csekélységnek tűnhet, de nekünk, akik minden lépésért, fellépésért külön megharcolunk, eredmény, elégtétel a küzdelemért, optimizmust sugalló megvalósítás. Araszolgatunk előre. Közben a Vatra Unio vérünket kéri, kiutasít az országból, lévén mi ázsiai hunok, hazátlanok, akik a cigányokkal együtt bemocskoljuk az ősi román földet, tüntetnek a nyelvünk, kultúránk, fizikai ittlétünk ellen, ellenünk védik Erdély szent „román” földjét, gyilkosnak, hazaárulónak bélyegeznek, telefonon és nyíltan fenyegetnek, TV-ben, újságban uszítanak ellenünk, bemocskolják legmakulátlanabb képviselőinket.

Ilyen körülmények között is, és csak azért is, mi országos szintű anyanyelvi versenyt szervezünk. Úgy gondoljuk, ha sikerül egy olyan nemzedéket útra indítanunk, amelyik itthon is megkapja az elismerést, megbecsülést, talán megállíthatjuk a most is tartó és újból egyre erősödő kivándorlási hullámot. A túrési képesség sokaknál a végső határig jutott: akárhová, csak itt nem – újból ez a jelszó.

Ez a verseny, amelyről tán túl sokat is írtam, minket kicsit megnyugtatott. A helytállást vállalják gyermekeink, a harcot jogos követeléseinkért – nem a kivándorlást. Ezt bizonyítja dolgozat, felmérő lap, kérdőív, személyes és csoportos beszélgetés, szavalóverseny, a verseny újsága, pályamunkák, a szervező bizottsághoz eljuttatott levelek... Csakhogy lesz néhány éves kihagyásunk. A mostani XII.-es diáknak legjobb esetben négy év múlva lesz szakdiplomája.

Egy versenyző tanuló köszöntőjéből idézek: „A tavaly Iasi-ban valaki ezt idézte nekem búcsúzóul: egyszer arra ébredünk, hogy van még igazi ünnepünk, egy hang sincs, csak cseng a csend, és a csendben mindenki elmereng, hogy miért” Szeretném neki még egyszer megköszönni a hitét, bizalmát, amellyel éppen ezt az idézetet választotta akkor és ott.

A csend szava

Nem tudom, mi tesz ünneppé egy ünnepet, ünnepélyessé egy hangulatot, és mégis van valami ünnepi abban, ahogyan összegyűltünk.

Együttlétünkben mindig volt (s lesz is talán) egy jó adag míg is. Jelenlétünket – mely szinte a tett erejével hatott – többnyire ez a mégis igazolta – és váltotta meg. Mert kevés meghatóbb forrása van az esztétikumnak, mint egy ember a maga helyén. Talán ezért is olyan könnyű egymásra találni, elég egynéhány szó, hiszen már olyan ismerős mindenki. Azt hiszem, a legnagyobb élményt egy-egy ilyen alkalommal éppen mi jelentjük egymás számára. Van valami felejthetetlen és megtisztító az egyhetes együttgondolkodásban: az a túlfűtött, másodpercig tartó lelkesedés, s hirtelen reményvesztés kiégett tömondatokkal, amelyet mindig nagy, közös csend követ, csodákra képes, egymás mellé taszít, a helyünkre. Ezentúl is élmény leszünk egymás számára, annyi különbséggel, hogy most már (talán) nem kell olyan kétségbeesetten befelé, zárt körünkbe tekintenünk. Nem lesz akkora kontraszt a kint és bent között, hogy kiszakadva bárki is védtelennek érezhesse magát Talán nem menekülés lesz a másik neve a kétségbeesett egymás felé sodródásnak. De mindenképpen összetartozunk, s szíveinkben örökké ott kell maradjon mintegy indoknak és figyelmeztetőnek a mégis.

Végül Kós Károly szavai. Kétszeres megszólalás lesz ez, kétszeres hallgatás után és nagyon igaz: – „Amit mi csinálunk, itt és ma, az nem felekezet és nem egyház, de a vallás maga, amit mi építünk, az nem világnézet, nem pártpolitika, nem üzlet, de hit és kétségbeesett reménység, amit mi élünk, az nem mulatság, nem sport, nem mártírium, amiben mi bízunk, az nem rombolás, nem tagadás, nem halál, de a feltámadás...” A köszöntő teljes szövege megjelent a versenyújságban. Tanulók szerkesztették, címe: Garabonciás. Mottója: Vagyunk, akik voltunk, leszünk, akik vagyunk (Sütő András). Címlapján Mikes Kelemen arcképe, a versenyünk plakátja és Beneked Elek idézet: „Ha egy festő emberi formában akarná megörökíteni a hűséget, ajánlanám rajzolja le Mikes Kelemen arcképét Ha valaki a hűségnek személyi nevet akarna adni, ajánlanám: nevezze Mikes Kelemennek. Íme, egy ember, aki megható hűségével tette halhatatlanná a nevét.”

*Tulit Ilona, magyar szakos szakfelügyelő
Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye*

Az egyiknek sikerül...

EGYETEMI FELVÉTELI 1990-ben

3. számunkban oktatókkal beszélgettünk az egyetemi felvételi vizsgákról. Most egy pályázót, Berta Katalint faggatja Mohos Sándor a felvételin szerzett tapasztalatairól.

- Először is gratulálok a sikeres fölvételhez, amely alapján a következő tanévben az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar-angol szakos hallgatója lett. Tudom, már tavaly is próbálkozott. Milyen tapasztalatokat szerzett akkor és most?

Az írásbeli meghatározó

Az elmúlt évben 105, az idén 115 pontot gyűjtöttem össze – az iskolából hozott hatvannal együtt. Alapvetően az írásbeli volt a meghatározó: tavaly 10-10, az idén 13-12 pontot szereztem. S az a tapasztalatom, amit mások is megerősítettek, ha már 12 vagy 13 pontot elér az ember az írásbelin, akkor a szóbeli is könnyebb.

–Milyenek voltak az írásbeli feladatok?

- Angolból egy teszt volt, és egy angolból magyarra, illetve magyarról angolra való fordítás. A fordítást be lehet gyakorolni, a teszthez viszont az egész angol nyelv ismerete kell, a vonzatok stb. Az idei tesztben mintha több olyan feleletválasztásos feladat lett volna, amelyeknek megoldásában fontos tényező volt a szerencse is. Nekem most 12 pontra sikerült.

Magyarból 13 pontot szereztem az írásbelin, ebben bizonyára nagy szerepet játszott, hogy a nyelvtan igen jól sikerült, ugyanis az angol grammatika az anyanyelvi ismeretekben is segített.

–A szóbelin milyen meg lepetések érték?

- Az angol elég nehéz volt, mert egy számomra ismeretlen verset kellett megértenem. Először föl kellett ismernem azt, hogy nem prózát hallok, majd a költemény tartalmáról kellett beszélnem. Azután arról kérdeztek, hogy milyen angol könyveket olvastam. Shakespeare melyik műveit ismerem? Az Ahogy tetszik-ben mi tetszett? Én részletesebben Goldingnak A legyek ura című regényéről beszéltem, amit már a hatodikos tankönyvből ismertem, de csak a középiskolában olvastam el magyarul. Most erről az olvasmányélményemről kellett angolul beszélnem. Sikerült, 15 pontot kaptam.

- Az irodalom felvételitől jobban féltem, mint az angoltói és a nyelvtantói, hiszen az akkora anyag, hogy szinte áttekinthetetlen. Szerencsém volt: a drámatörténetről kellett beszélnem, egész Szophoklészről Brechtig, s közben aprókérdéseket tettek föl... Ez is 15 pontot hozott.

–Általában az a tapasztalat, hogy az érettségi után közvetlen jobb eredményt érnek el a fölvételizők, mint 1-2 év kihagyás után. Magánál ez fordítva történt. Hogyan készült föl?

- Speciális angolórákra visszajártam egykori iskolámba, a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnáziumba. Ezen kívül a budapesti Mozaik GMK-tól megrendeltem egy teszt-sorozatot, amit otthon kitöltöttem. Délutánonként magam is tanítottam angol nyelvet, este pedig jártam a gyors- és gépíró iskolába, ahol idén képesítést is szereztem.

- A magyart pedig az utolsó négy héten ismételttem át – igen intenzíven. Volt olyan tétel, amit át sem néztem, mert frissen éltek bennem a középiskolai ismeretek. Ilyen volt például a már

említett drámatörténet is.

–Ilyen gazdag tapasztalatokkal a háta mögött, mit mond: kell vagy nem kell a felvételi vizsga?

- Emberként azt vallom, nagyon jó érzés egy ilyen komoly akadály legyőzése után bekerülni, mint csak úgy simán beiratkozni. Az viszont igaz, a többséget – ahogy tavaly engem is – az érettségi annyira kifárasztja, hogy utána már jóval kevesebb ereje marad a felvételire. Szerintem ezt a két stresszt kellene csökkenteni. Ezért is javaslom a jövőendő felvételizőknek, hogy az érettségi után ne azonnal próbálkozzanak, várjanak 1-2 évet.

Független Pedagógus Fórum

hírei

Kedves Kollégák!

A Független Pedagógus Fórum választmánya június 25-én rendkívüli ülést tartott, amelyen – az alapszabályunk biztosította lehetőséggel élve – megjelent néhány' választmányon kívüli FPF-tag is. Név szerint jelen voltak: Bárdossy Ildikó, Barlai Róbertné, Báthory Zoltán, Herendy Miklós, Hoffmann Rózsa, Honti Mária, Hrubos József, Marcz Róbertné, Pecsénye Éva, Spengler Györgyné, Szalay Lucia, Z. Orbán Erzsébet és Zsolnai József. A választmányi ülésen történekről és a továbbiakról ezúton tájékoztatom T. tagtársaimat.

1.) Elindítottuk az FPF cégbírósi bejegyzését. A tagdíjak (félévenként 300.-Ft) befizetésére a cégbírósi bejegyzés után, később közlendő módon kerül majd sor. Addig a posta- és sokszorosítási költségek fedezetére a választmány tagjai megelőlegezték a tagdíjat.

2.) Jelenlegi taglétszámunk: 96 rendes és két tiszteleti tag.

3.) Első közgyűlésünkön időhiány miatt nem kerülhetett sor Zsolnai József Az oktatásügy kritikus pontjai c. előadására, amelynek írásos vázlatát a helyszínen kiosztottuk. Szándékaink szerint ez az anyag az FPF-nek mintegy munkaprogramja lehetne. Ugyancsak nem sikerült megnyugtató módon lezárni az iskolaszerkezet átalakításával kapcsolatos eszmecsere. A vita folytatását a közgyűlés résztvevőiközül többen is igényelték. (Előadásom írásos változatát mellékelten megküldöm.)

E rendkívül fontos témák megbeszélése érdekében szükségesnek tartjuk, hogy a nyár végére rendkívüli közgyűlést hívjunk össze. Amennyiben a választmány tagjai közül időközben esetleg valaki lemondana tisztségéről, a közgyűlésen szükség szerint sor kerülhet újabb választásra is.

4.) A választmányi ülésen jelen volt Báthory Zoltán is, aki tájékoztatást adott, ill. eszmecsere folytatott az ülés résztvevőivel a Nemzeti Alaptantervről, valamint az azzal szorosan összefüggő kérdésekről. Az eszmecsere során konszenzus alakult ki abban a vonatkozásban, hogy:

Az alaptantervnek – s ezzel szoros összefüggésben az alternatív, a helyi tanterveknek, a tantervi adaptációknak, ill. a tanítási programcsomagoknak –, a követelményrendszernek, ill. a vizsgarendszernek, az iskolastruktúrának, a pedagógiai, szolgáltatások intézményi hátterének (fejlesztő és értékelő intézmények, a taneszköz- és tankönyvpiac), a pedagógusképzés és továbbképzés problémáinak koherens rendszert kell alkotniuk.

Mindez további türelmes, a rendszerbe illeszkedő folyamatokhoz kapcsolódó, összehangolt lépések sorozatát igényli oly módon, hogy az eddigi kevésbé átgondolt elemek (pl. vizsgakövetelmények, struktúra, pedagógusképzés stb.) kidolgozását fel kell gyorsítani, a NAT munkálatait lassabb tempóban folytatni, ill. szükségessé válik néhány kérdés meg- ill. újrafogalmazása. Ezek a következők:

- A nemzeti alaptantervi munkálatokat kultúrelméleti és személyiség tanulmányozási háttér nélkül meg lehet -e oldani?
 - A nemzeti alaptanterv (vagy kerettanterv) és a vizsgarendszer munkálatait – szoros összefüggésben az iskolarendszer (a sokféle iskolatípus és sokféle funkció) kérdésével – meg lehet-e csinálni a pedagógus, a szülői, a tanulói érdekképviselet, a tudományos, a kulturális szféra különböző szintű és funkciójú közreműködése nélkül?
 - Át- ill. újra kell-e gondolni – a többi rendszerképző elemmel összefüggésben is – a Nemzeti Alaptanterv műfaji, szerkezeti sajátosságait és alapfunkcióját (esetleg elnevezését is)?
- Mindezeket annak érdekében,
- hogy az alaptanterv sajátos műfajához, szerkezetéhez és tartalmihoz kötődő alapfogalmak egyformán értelmeződjenek és jelenjenek meg a különböző műveltségi blokkokban;
 - hogy eldönthessük, a pedagógusnak (minden egyes pedagógusnak) vagy a tanítás-tanulási programokat készítő pedagógiai műhelyeknek (vállalkozó iskolák vagy pedagógus munkacsoportok is lehetnek) készül-e az alaptanterv?
 - hogy eldönthessük: a Nemzeti Alaptanterv „műveltségkövetítő láncszemmé” alakulhat-e vagy sem, vagyis olyan műveltségi alappá, amelyet a programkészítő műhelyek nem hagyhatnak figyelmen kívül?

(E témával kapcsolatban várjuk az írásos észrevételeket, megjegyzéseket, testületi állásfoglalásokat, továbbá problémafelvetéseket, kérdéseket stb.)

5.) A választmány foglalkozott a vallásoktatás kérdésével is. Tekintettel arra, hogy e témában ellentmondó nyilatkozatok és hírek látnak napvilágot, pillanatnyilag nem tartottuk időszerűnek, hogy az FPF a nyilvánosság előtt állást foglaljon a kérdésben. A Népszabadság június 9-i számában e témában megjelent nyilatkozatommal a választmányegygyeztetett.

Kedves Kollégák!

Hogy az FPF valóban fórummá váljék, az szükséges, hogy valamennyi tagtársunk folyamatosan véleményt nyilvánítson (akár írásban, akár szóban) a napirendre tűzött kérdésekről. Ezért azzal a kérdéssel fordulunk mindenkire, hogy a nyár folyamán, amennyiben ideje engedi, küldje el írásbeli reflexióit a Német László Gimnázium címére (Bp. XIII., Kilián György u. 15 - 17. 1131) az alábbi témakörökben:

- Az oktatásügy kritikus pontjai c. vázlattal kapcsolatban;
- a Rendszerváltás az oktatásügyben c. előterjesztéssel kapcsolatban;
- a Nemzeti Alaptanterv vitás kérdéseiről;
- a vallásoktatásról;
- egyéb aktuálisnak és fontosnak ítélt oktatásügyi kérdésekről.

Végül kérjük, jelentkezzenek azon tagtársaink, akik szívesen vállalnak a választmányi tagsággal járó munkát.

A magyar tanár, aki utálja a fagyaltot

- Mit kérsz kisfiam?
- Kétfogócsos vaníliát. Meg egy gombóc kiwit is.
- Kérek szépen!
- Mi?!
- Csak mondom: kérek szépen. És nem mi, hanem tessék.
- Mi köze hozzá, csak adja a fagyit és kész! Ez a dolga, nem?

A fiú a pultra dobta a pénzt, majdnem beleesett az egyik tégelybe, s vitte morogva a fagyiját. A tanárnő még utána szólott egy szerbuszt és osztotta tovább a vaníliát, csokit, málnát a hosszú sornak. Ma jó nap volt, háromszor is kellett keverni. Még két óra a zárásig, aztán elmosni az edényeket, fél kilencre otthon is lesz. A család szerencsére megvan nélküle, lányai nagyok már, ellátják az apjukat, a lakást úgy, ahogy rendbe teszik. Kell a pénz, megértik. Április óta nem volt szabad hétvégéje, egy-egy esős vasárnap, forgalom nélkül, akkor időt nyert, behozta a nyelvtandolgozatokat s egy asztalnál kijavította őket. A keresetkiesés bosszantotta ugyan, de legalább a dolgozatokon túl volt. A főnök nem bánja, mivel foglalkozik, csak ha vendég jön, pattanjon azonnal kiszolgálni. Fontos az üzlet jó híre, a maszek legyen kedves, vonzani kell a vásárlót. Néha kiáll az ajtóba s elégedetten szemléli a túloldalon a konkurenciát. Egy-két tapasztalatlan idegen betéved, de a környékeliek mind idejönnek. Hiába, itt nem vízzel keverik s még csak nem is tejjel. A krémszerű fagyalt csak úgy olvad az ember nyelvén. Persze meg kell fizetni a jobbat. A főnök elégedett a munkájával. Hamar belejött, s már a gombóc se ragad oda az adagolókanálhoz, mint eleinte. Mosolyog a vevőkre – ami nagyon fontos. Csak azt nem szereti a főnök, mikor rászól a gyerekekre hol ezért, hol azért. A kicsikre például, hogy milyen piszkos a keze. Beküldi őket a mosdóba, aztán soron kívül kezükbe nyomja a tölcsejt, néha meg is toldja egy fél adaggal, mikor a főnök nem néz oda. Hívták már teljes állásra, véglegesen. De nem teheti, várják a tanítványai, az iskola. Meg hát aztán, ott azt csinálja, amit szeret. Beszél. Beszél Aranyról, József Attiláról, Adyról, a magyar nyelv szépségeiről élvezettel. Mert ez a hobbija. A fagyaltból viszont megél, még színházra, mozira is futja olykor. Az egyik kolléganője lépcsőházat takarít a lakótelepen. Ez azért mégiscsak más. Csak hiányozni, betegnek lenni nem lehet. A maszek azonnal fölvenne helyette valakit, jelentkező van bőven.

A múlt héten elvitte kirándulni az osztályt Szentendrére. A hőség rettenetes volt. Hazafelé a gyerekek megrohanták a cukrászdát. – A tanárnő nem eszik fagyaltot?

Nem akarták elhinni, hogy rá se bír nézni.

P. É.

TISZTELT KOLLÉGA!

Az ELTE TIK Neveléstudományi Tanszéke és a Komárom-Esztergom Megyei Pedagógiai Intézet az 1990/91-es tanévre tanfolyamot indít innovátor pedagógusoknak, elsősorban pedagógiai tanácsadóknak.

A tanfolyam célja:

Olyan széles körű elméleti ismeretek és gyakorlati technikák megismertetése, amelyekre egyénileg is építhető speciális szaktudás, s amely tudás birtokában a résztvevők képesek az iskolai innovációs folyamatokat betanítani, menedzselni.

A tanfolyam helye Tatabánya, időtartama 120 óra. A foglalkozásokra havonta egy

alkalommal, két egymást követő napon (csütörtök, péntek) kerül sor (6-6 óra). A részvételi díj 12 000,-Ft, ez tartalmazza a hallgatói segédletek árát, s két részletben is fizethető (szeptember és január hónapokban).

Szállásról, étkezéséről mindenkinek magának kell gondoskodnia. A tanfolyam hallgatói sikeres záróvizsga esetén az ELTE TTK-tól a tanfolyam elvégzését igazoló tanúsítványt kapnak.

Kérjük, a jelentkezési lapot a mellékelt mintának megfelelően szíveskedjék augusztus 29-ig a K-EMPI címére megküldeni:

Komárom-Esztergom Megyei Pedagógiai Intézet

Tatabánya, Előd vezér u. 17. 2800

A felvehető száma kb. 20 fő. A jelentkezéseket a beérkezés sorrendjében fogadjuk el.

DIÁKHUMOR

A KOLLÉGISTA DIÁK ALFAJAI

Elsőéves kezdő

A kollégisták rendjének legkezdetlegesebb alfaja. Fejletlenségére jellemző az állandó végtagremegés, ami különösen a nála fejlettebb egyedek – úgynevezett tanárok – jelenlétében jelentkezik fokozottabb mértékben. Hangja kezdetben egyáltalán nincs, csak később jön meg. Előtalálási helye: gyakran a kollégium tanulószobája, mellékhelyiségei. Kezében tankönyvet, füzetet, máskor felmosórongyot, söprűt tart. Kollégiumon kívül ritkán tartózkodik, mert szervezetéből hiányzik a „kimenő papirusz” nevű fehérje.

Végzős kollégista

Tartózkodási helye igen nehezen határozható meg, mert soha nincs ott, ahol keresik. Megfigyelték azonban, hogy munka vagy tanulás közelében még véletlenül sem fordul elő. Környezetéhez való alkalmazkodó képessége kiváló: csaknem teljesen láthatatlan. Igen jellemző a laza öltözéke, lobogó haja, serkenő bajusza, valamint az iskolaköpeny mindennapos hiánya. Hétvégék vagy ünnepnapok előtt csapatostul lepik el a tanári szoba előtti folyosót – táviratot, kétes szülői beírást, kérvényt, gyanús orvosi igazolást lobogtatva.

Dobbantó

Nappali világításnál semmiben sem különböznek az átlagdiáktól. Rendszerint az esti szürkülettáján, a kollégium hátsó kijáratánál, a kerítésnél tűnik fel, illetve – el, tornaórán soha nem tapasztalt fürgeséggel. A közeli diszkók italkészletét és a környéken lakó lányok eregyeit veszélyeztetik. Jellemzőjük a nagy átalakulóképesség: lebukásuk esetén szempillantás alatt ártatlan báránnyá válnak.

Jelenlétük kifejezetten káros, egész évben vadászhatók.

Tanárok az éjszakában – I. –

Sült krumpli vagy krétapor?

Ezzel a riporttal egy olyan sorozatot kívánunk útjára bocsátani, amelyben valamelyest választ kaphatunk arra, hogy miért kényszerülnek kollégáink a pályaföladására, illetve a hivatásuk mellett egyéb, sokszor az éjszakába nyúló munka vállalására?

Halk diszkózene, sejtelmes fények, hangulatos bárpult a az egyik vidéki ételbárban. Fiatalok, dobozos kóla, hamburger. A hangulat kitűnő, a kiszolgálás remek. A ma esti háziasszony egy volt tanítónő.

–Mi a jobb, nyelni a krétaport vagy szagolni a sült krumpli illatát?

Nincs választási lehetőség – mondja két adag étel kiadása között a pályaelhagyó kolléganő. Valamiből élni kell, én pedig hiába kerestem munkát, sehol nem kaptam. A Jászberényi Tanítóképző Főiskolán végeztem tavaly, s most az iskolám nem hosszabbította meg a szerződés em. Állás nincs, mindenütt leépítések vannak, marad a munkanélküli segély vagy a kockázat. Én képtelen vagyok otthon ülni, így aztán két barátommal vállalkozni kezdtünk.

–Ne haragudjon, de itt valami ellentmondást látok. Mindenütt azt hallani, hogy pedagógushiány van, önnek pedig nem jut munka?

Már harmadik éve szerződéssel dolgoztam egy általános iskola napközijében. Ugyanis átmentem levelezőre...

De soha nem volt biztos és állandó állásom. Nyáron egy gyerekkel, egy fillér nélkül voltam és reménykedhettem a jószívű igazgató bácsikban. Elég volt. Kerestem munkát mindenütt. Végigjártam az összes iskolát, óvodát. Voltam a művelődési osztályon, a munkaközvetítőben, de semmi. Feladtam. Más unja a tanítást és elszökik, nekem meg nem adnak lehetőséget. Minek tanultam akkor annyit? Az iskolák tele vannak kedvetlen, körmüket reszelgető, helybéli nagyságok leányaival, közben pedig sorra bocsátják el a szerződéssel ideiglenesen felvett, tanítani szerető pedagógusokat. Nem vagyok egyedül, mások is hasonló helyzetben vannak. Ráadásul mindenki nem nyithat egy büfét. Úgyhogy cseppet sem biztató a helyzet.

–Meglehetősen különös az, amit mond, hisz épp az ellenkezőjét hittük. Lehetséges, hogy nem feltétlenül a pályaelhagyó a hibás abban az esetben, ha másutt keresi boldogulását?

Van ismerősöm, aki taxis lett, tudok újságíróról, de kisvállalkozóról is. Nem olyan egyértelmű ez a helyzet. Mások nevében persze nem beszélhetek, de azért találkoztam már volt tanítványaimmal, szüleikkel. Megették a szendvicseimet, elfogadták a kiszolgálást, majd tűnődve elmentek. Most magyarázzam meg mindenkinek, hogy magam sem tartom ezt jónak. Mit tehetek, ez van. Élni kell.

–A hamburger tényleg finom volt, a kiszolgálás elsőrangú, s a kréta nem fogott vastagon. Mégis, bár a tanítás zavartalanul folyik, úgy érzem, valami baj van a kréta körül.

Cs. B.

A fenti tárgykörben szívesen közöljük írásaikat, véleményeiket.
(A Szerkesztőség)

TÚLÉLŐK

Mottó:

- Tudósok vagy dilettánsok készítették az oktatási reformokat?
- Biztos, hogy nem tudósok, mert azok egereken próbálták volna ki először, nem pedig apró gyerekeken.

Tanév végi beszélgetés Papp Györgyné tanítónővel életről, iskoláról, gyerekekről s mindenféle reformokról.

–Úgy tűnik, egy korszak lezárult. A menetrendszerűen érkező reformok áradata megszakadt ön pályafutása során többel személyesen is találkozott. Milyenek voltak közelről, az áldozat szemszögéből?

–1958-ban kezdtem pályafutásomat. Végigjártam szinte minden lehetséges munkaterületet az összevont csoporttól a külön osztályig, voltam tanyaközpontban és falusi iskolában is, tanítottam Debrecenben s onnan kerültem Budapestre. Jelenleg a VI. kerületi Szinyei Merse Pál Általános Iskola és Gimnázium tanára vagyok Sokfelé jártam és harminckét esztendő pályafutásom során sok mindent tapasztaltam. A meg-megújuló reformrohamok azonban nem hozták meg a várva várt segítséget. Nyomokban csak káosz, zavarodottság, kételkedés és bizalmatlanság maradt.. Nem állítom, hogy ez rosszindulatból, esetleg bajkeverő szándékból fakadt volna. Inkább hozzá nem értésből, kapkodásból, a megfelelő szakmai, gyakorlati kontroll hiányából adódott végül is az a sok keresztbe szervezett megoldás, rendelkezés és tanácsadás. Az volt az érzésem, aki ezeket kitalálja, maga sem tudja, mit akar. Lehet, hogy elég volt számára a bűvös „reform” szócska, annak tartalmával már mit sem törődött. Volt olyan homlokegyenest egymásnak ellentmondó utasítás, melyről világosan látszott, megalkotói egymás személyes ellentétének levezető terepévé akarják átalakítani az iskolát. És nemegyszer éreztem, némely reform csak azért született, hogy a máshonnan odakerült illetékes önnön pótolhatatlanságát tudja bizonyítani.

–Mi módon tudta mégis hasznosítani ezeket az új módszereket, melyekkel szinte valamennyi reform a csalhatatlanok fölényével üzent a végrehajtóknak?

–Soha, egyetlen alkalommal nem hallottam vagy tapasztaltam, hogy bárki gyakorló pedagógust bevontak volna az előkészítésbe. Előzőleg kipróbálták volna, majd a tapasztalatok leszűrése után javasolják bizonyos részeinek a bevezetését. Mindig azonnal jött és másnapra már eredményt vártak el. Elvértve, laboratóriumi körülmények közt, kiválasztott, felkészített osztályokkal végeztek kísérleteket, de ezek inkább nekünk, meghívott nézőknek a lenyűgözésére szolgált. Számptalan bemutató órán vettem részt, ahol az ügyeletesek elcsukló hangon ecsetelték a módszer tökéletességét, aztán hazafelé, magunk közt megállapítottuk, jobb ha ezt egyelőre nem erőltetjük. És ez így ment évről évre. Mindig az ügyeletes igazságnak kellett alárendelnünk magunkat, amikor csak olvasni szabadott, mellőznünk kellett a fogalmazást. Ha matematikában eszközöket kellett használni, nem jutott idő a fejszámolásra. Kampányt kampány követte, s a felkészületlen, egyhetes tanfolyamokra beiskolázott felkészítetlen tanárok pedig elvesztek a jelentéskényszer tengerében. Ezt tetőzte be a hetvenes évek derekán zajló általános reform, ami véglegesen megvalósította a káoszt. Ettől kezdve a néhány magamutogató kísérletecske óta többé-kevésbé szabadság van. Jobb is így.

–Melyek voltak azok a próbálkozások, amelyek leginkább meghökkentették, s volt-e olyan, aminek szívesen vette hasznát?

–Leginkább a környezetismeret, a matematika és az olvasás, a nyelvtan az, ami előszeretettel ingerelte az oktatásreformálókat. Minden létező fórumon hasonlóképpen gondolkodó kollégáimmal jeleztük a környezetismeret tankönyv használhatatlan voltát. Minden válasz azonban egy új. módszer elrendelésére szorítkozott. Végül is azután nekifogtak a

környezetismeret tantárgy teljes megreformálásának. Mikor minden kezdett körvonalazódni, néha még minket is meghallgattak, jött derült égből a villámcsapás. A környezetismeret megszűnik, beleolvad az olvasásba. Ez a képtelenség szerencsére az elakadt De nem voltunk szerencsésebbek a matematikával sem. Az újabbnál újabb módszerek mind a komolyabb mérvű eszközhasználatra tették a hangsúlyt. A tantervből pedig szinte kimaradt a gyakorlóóra. Nem kellett megtanítani a szorzótáblát, a tízes átlépést, minek következtében az alapszámítások elvégzése terén szinte behozhatatlan hátránnyal indultak a gyerekek. Kötelező volt a Dienes-készlet, a szöges tábla és más eszközök használata, amikkel a gyerek egész órán csak játszadozott, az idő elment, a tudás nem gyarapodott. Olvasásból elrendelték a néma olvasást. Ennek következtében a gyerekek nem tanultak meg artikulálni, beletört a nyelvük a nehezebb szavakba. Tilos volt szótagolva olvasatni, így harmadikra sem tudtak helyesen elválasztani. Intézkedések, rendeletek, csálhatatlan módszerek Minden ami régi, bevált elvetendő, csak az új az egyedüli letéteményese az oktatásnak.

–Úgy érzi, semmi hasznát nem vette egyetlenegy megoldási javaslatnak sem? Nem inkább a régihez való feltétlen ragaszkodása mondatja ezt Önnel?

–Egyáltalán nem. Annak idején, mikor pályakezdőként magam is kezdtem, tele voltam fiatalos lendülettel, a főiskolán tanult tökéletes voltával. A tapasztalat tanított meg arra, hogy szelektálni tudni kell. A gyakorlat, az eredményesség, a hatékony tanítás-tanulás legyen a mérce, ne pedig a beidegződés. Az eszközhasználat megkönnyíti a tanítást, de egyedül kevés. Nem volt könnyű nekem sem kiszűrni a megfelelőt, a használhatót sem ebben az áradatban. Ehhez nyújtottak segítséget kollégáim, közülük is kiemelném Molnár Mihályt, mivel nagyon sokterületen hasonló a gondolkodásunk, jó támasz volt a munkaközösség, és el kell ismernem, eddigi igazgatóim is hozzáértő emberek, jó pedagógusok voltak.

–Ha ilyen nyomasztó volt ez a felülről jövő bölcsesség, miként tudta mégis, egyéniségét, hitelét, elképzeléseit megtartani?

–Szeretem a gyerekeket, ez adott mindig erőt, hogy kibírjam. Ma is újat tud adni minden osztály, minden gyerek. A kezdeti lelkesedésem, mindent jobban tudó énem mára türelmessé, megértővé lett. Ma is emlékszem régi tanító nénimre, aki egyfajta példaként áll előttem. Tőle tanultam, hogy a gyereket érzelmileg is le kell kötni. Így aztán mikor nem lehetett szótagolva olvasni, szótördelést játszottunk, a legjobban olvasó először hangosan elolvasta a szöveget, utána kezdte mindenki magában átverekedni magát a szövegen. Használtuk az eszközöket, de gyakrabban inkább a korrepetáló órán, a gyengébbekkel A jobbakkal inkább játszottunk, feladatokat oldottunk meg, versengtünk. Ehhez adtak nagy segítséget a szülők, kik megértették, a gyerekek érdeke az, ha kicsit eltérek a kötött tantervtől.

–És a rettegett szakfelügyelő? Miként tudta kijátszani a folyamatos ellenőrzéseket?

–Talán szerencsém is volt. Ez a kor különös módon vonzódott az ellenőrzés módszereihez. Óralátogatások, a papírmunka nyomon követése, értekezletek, mind megannyi lehetőség. És mégis sikerült. A szakfelügyelő négy szemközt nekem adott igazat, kollégáim velem értettek egyet, s az igazgatók is támogattak. Legfőképpen azonban a gyerekekből merítettem erőt. Mikor láttam rajtuk a siker élményét. Felső tagozatra lépve olyan tudással érkeztek, ami elég volt a helytálláshoz. Soha nem hallottam vissza elégedetlenséget a gyerekeim felkészültségét illetően. Sokan végeztek és többen visszajárnak. Köszönnek, mesélnek és örülnek. Van, akiből kolléga, tanár lett. Ez igazolja mindazt, amit eddig tettem, hittem és próbáltam. A túlélés nem könnyű, de nincs más út. Ezért bízom abban, hogy a mostani, szabadabb levegőjű világban

sem nyúl senki a könnyebb megoldás, a felülről leírt csodamódszerek igazságához. A szabadság nem lesz álca a tanítani nem akarók, a lusták, közönyösek kezében. Reform kell, de ez most alulról induljon. A gyerekek érdeke, amely szerintem a legfontosabb, ezt követeli meg. Egyetlen elismerésem van, idén kaptam miniszteri dicséretet. Mint ahogy a mai szabadabb légkör a folytonosan reformálók kudarcának egyértelmű beismerése, úgy veszem én is ezt a kitüntetést. Folytatom tovább, miért is tennék mást?

Készítette: Csillei Béla

SZABAD ISKOLA ÉS AZ ÁLLAM

címmel szervezett konferencián vettem részt májusban Velencén. A nemzetközi érdeklődést jelzi, hogy 12 európai országból 90 résztvevő volt jelen a plenáris üléseken és a szekcióvitákon. Élénk érdeklődés kísérte az Európai Közösség oktatási törvényeinek alapkonceptióiról tartott előadást, a konferencia címében jelzett kapcsolat helyzetét felvázoló nemzetközi áttekintést Dr. Mihály Ottó nagy sikerű előadásában a jogi rendezési kísérletek és konzekvenciák, a pluralista értékrend témaköreivel foglalkozott.

A szekcióvitákban három munkacsoport dolgozott – jogi, tanárképzési, önkormányzati témakörökben. A konferencia negyedik napján a résztvevők látogatást tettek négy magyar iskolában – Törökbálinton, Budapesten az alternatív középiskolában és Winkler Márta kisiskolájában, valamint Solymáron a Waldorf iskolában és óvodában.

A konferencia záró napján alakították meg az iskolázás Európai Fórumát a gyermekek, a szülők, a tanárok és az iskolák alapvető jogainak védelmére. E fórum tagjaként Magyarország is kölcsönös segítségre számíthat jogi és gazdasági szükséghelyzetekben az alapító nyilatkozat tartalma szerint.

Csonka Kati

DIÁKHUMOR

- Hány ódát tanultunk?
- És te mit válaszoltál?
- Diódát, pentódát, tetraódát...

- A bejárati ajtón nem az üveg tört ki, hanem megtakarították!
- Nem az iskola ment össze, hanem mi lettünk többen!
- Reszelőzsír elfogyott, ne küldjetez több elsőt!

MŰHELYTAN:

Négy műhelynyelv:

1. Az a villáskulcs, amire szükséged van, éppen hiányzik a szerszámkészletedből.
2. A legtöbb munkához három kéz szükséges.
3. A megmaradt anyacsavarok sosem a megmaradt csavarokhoz valók.
4. Minél gondosabban tervezed meg a munkád, annál nagyobb a zűrzavar.

AZ ISKOLÁZÁS SZABADSÁGÁNAK EURÓPAI FÓRUMA

–Alapító nyilatkozat –

Szülők, tanárok és nevelők ma egész Európában új feladatok előtt állnak. Érezzük, hogy mint

szabad állampolgárok felelősséggel tartozunk gyermekeink iskolai sorsáért és kezünkbe kell vennünk ennek alakítását.

Szükségünk van

– új nevelési eszmékre; beszélgetésekre és az információk fokozott cseréjére országaink határain túl;

– pontosan körvonalazott javaslatokra, melyek a nyilvános iskolák alapvető jogait – legyenek azok szabad, vagy állami fenntartású iskolák – egész Európa alkotmányos rendszerében megszilárdítják; ezen belül különösen a szabad iskolázás jogát, mely minden gyerek számára hozzáférhető; minden iskola számára önmaga megformálásának, szabad alakításának jogát; az iskolaalapítás és fenntartás szabadságának jogát; és a szülők jogát a szabad iskolaválasztásra;

– kölcsönös segítségre jogi és gazdasági szükséghelyzetekben;

– tapasztalatcserére, közös kutatásokra és fejlesztésekre neveléstudományi és oktatáspolitikai téren az egyetemes európai iskolázás szabadságának érdekében.

Ezeknek a céloknak a megvalósítására ma megalapítjuk – mint a szülők, tanárok, nevelők, neveléstudományi szakemberek és különböző iskolák 12 európai országból összegyűlt képviselői – az iskolázás szabadságának Európai Fórumát. Elhatározzuk egy titkárság felállítását és a folyamatos kapcsolattartást mindazokkal, akik a mi céljainkért végzett munkában részt kívánnak venni.

AHOL NINCS IDŐ NAPOZNI

„Nyári szünet” a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban

Miközben mi pedagógusok a nyárra kiérdemelt és az újrakezdéshez nélkülözhetetlen pihenőnket töltjük, július 11-én tartotta az új minisztériumi vezetés első sajtótájékoztatóját. A bevezetőben elhangzott: a minisztérium és a társadalom folyamatos konzultációját szavatoló találkozók egyikének vagyunk részesei.

Kevés konkrétumról, de szimpatikus elvekről hallottunk. A miniszter, a két államtitkár és a négy államtitkár-helyettes székfoglalójából, majd a kérdésekre adott válaszokból a közoktatásra vonatkozó legfontosabbakat emelem ki.

Andrásfalvy Bertalan miniszter:

A cél egy szolgáltató minisztérium kialakítása, amely a társadalom legszélesebb véleményére, az önszerveződésekre, az alulról jövő kezdeményezésekre épít. Az eddigi bírálatokra is szükségünk van – mondotta, hiszen leghamarabb a nyíltság elvének szeretnénk megfelelni, vagyis, hogy az alakuló folyamatokba is betekintessen a társadalom. Ez nagyon nehezen indul meg. A félreértések, félrehallások tisztázásán túl a szakterületek legkiválóbb szakértőire lesz majd szükség.

A Közoktatási Tanács lesz az a fórum, amely a szakma legtekintélyesebb pedagógusaiból áll majd, és hivatott a minisztériumi döntésekhez a gyakorló terepen dolgozók véleményét közvetíteni.

Kérdésekre válaszolva többek között a következőket mondta:

– Nemrég még én is az ellenzékhez tartoztam. Nagyon nehéz most a másik oldalon állni és helytállni.

- A hittan bevezetése az iskolákban a demokrácia próbája lesz. Fontos a megegyezés mikéntje...
- Az orosz nyelv tanulása valóban a legkényesebb kérdés...

Honti Mária államtitkár-helyettes:

Mindössze 3 napja jár ebbe a nagy, eddig tőle távoli, riasztó házba. Próbálja megemészteni, hogy részese lehet egy olyan folyamatnak, mely a hatalom humanizálására irányul. 28 éve a Ságvári Endre ELTE Gyakorló Iskolában (Trefort u.) dolgozik. Középfokú tanítóképzőt is végzett, az oktatás teljes spektrumát alkalma volt megismerni. A hozzátartozó közoktatás nagyon nehéz helyzetben levő terület, mert a rendszerváltással járó küzdelmek az iskolákat közvetlen politikai küzdőtérre tehetik. Ez elkerülendő, hiszen minden gyermek számára a jövő tanév ugyanolyan fontos lesz, mint a többi.

Mély válságban lévő, struktúrájában megmerevedett, a változtatásra alkalmatlan oktatási rendszert kell megváltoztatni.

Ezután megfogalmazta feladatait;

- A válságos helyzetet kezelni, a meglévő kezdeményezések csíráiból kiindulva egy koncepciót kidolgozni.
- Részt venni az új oktatási törvény megalkotásában. Mindezeket úgy, hogy jelen pillanatban a múltra és a jövőre is kell tekinteni. Irányítás helyett a jó kezdeményezések felmérése, támogatása lesz a legfontosabb.

A kérdésekre válaszolva elmondotta:

- Az iskolaszék szoros összefüggésben lesz a helyi önkormányzattal.
- A Nemzeti Alaptanterv első fogalmazványa nem haszontalan előmunkázat.
- A vezetőváltás nem hajtható végre felülről és elhamarkodottan. A 85-ös oktatási törvény szerint a helyi pedagógusközösség kezdeményezheti a vezetői állás pályázati kiírását. Valamennyiünknek az az érdeke, hogy szeptemberben az iskolákban a munka megszerveződjék. Ahol a tantestületek úgy ítélik meg, hogy élnek a törvény adta lehetőségeikkel, ott a vezetőválasztás megtörténhet.

De a helyhatósági választások, az új fenntartó hatóság fellépte előtt egy, azt megelőző központi intézkedés értelmetlen volna. Egy ilyen leváltási hullám még nagyobb zavart okozna. (A szerk. megjegyzése: Az 1985-ös oktatási törvény szerint járhat el a nevelőtestület.) Amennyiben az ígért találkozók rendszeresen ismétlődnek, lapunkban minden alkalommal tájékoztatjuk a pedagógusokat, szülőket és diákokat az ott elhangzottakról. Várjuk az Önök kérdéseit, véleményét a közoktatásról, melyet szívesen közvetítünk a minisztérium vezetőinek. Reméljük, hogy az itt elhangzottakat az új tárca véghez tudja vinni. A többszörösen becsapott, felülről irányított, álreformokkal megtévesztett, kijátszott pedagógustársadalom ma már nehezen szavaz bizalmat egy újabb vezetésnek, mégis most meg kellene próbálnunk, valamennyiünk érdeke.

Barlai Róbertné

EGY KÖZTANÁR JEGVZETEIBŐL
„FŐTANÁR ÚR” A NAPKÖZIBEN

1.

N.-nel, aki 1961-ben az egyik kerületi tanácsoson dolgozott, az utcán futottam össze. Amikor meghallotta, hogy középiskolai tanárként napköziben dolgozom, rémülten csapta össze a

kezét:

– Bedobtak egy lepratelepre? Csak nem az ötvenhatosságod miatt?

Maga is meghökkentafeltételezéstől, s mielőtt válaszoltam volna, sürgős dolgára hivatkozva kézfogás nélkül elrohant így aztán nem tudtam neki elmagyarázni, hogy nem ötvenhat miatt vagyok a napköziben. Igaz, 1956. augusztusában A Könyvtáros című lapban közzé tettem egy lázító tanulmányt a könyvtári zárt anyagok rendszere ellen; 1956. október 23-a után pedig önálló „magyar művelődésügyi” folyóiratot alapítottam Új Vetés címmel, és belső munkatársa voltam Obersovszky Gyula lapjának, az Igazságnak. Az is való igaz, hogy mindezért ötvenhat eltiprása után egy bizottság elé rendelték, amely rám fogta: „a könyvtárügy területén te csináltad az ellenforradalmat” (honnan tudhat minderről N.?); de a napközibe a saját misszionáriusi elhatározásomból mentem, hogy majd én megmutatom! Hál’ Istennek, sikerült. A „lepratelepből” „értelmiségi nagycsalád” lett, iskolaelső csoportátlaggal...

Egy szakmai megbeszélésen találkoztam ismét N.-nel. Gyorsan elhúzódtam mellőlem, és odaült néhány „fejes” mellé. Nemsokára – a kitartó grafomániámnak köszönhetően – a hetilappá vált Közneveléshez kerültem. Egyszer csak csöng a telefon: N. az. Ájolog-bájolog, és sorolja az „újításait”. Hátha írok majd róla valami szépet s jót...

Útjaink többé nem keresztelték egymást.

2.

Férfi létemre fehér hollóként szálltam alá az elnöiesedett napközis tájakra. A felsősök csoportjának élére kerültem, részint a középiskolai tanári képzésem miatt, részint azért, mert ugyan „ki bírna a nagyokkal, ha nem egy erős férfi?!”

Beléptem a terembe: negyvenkét (!) kiskamasz örömvöltése fogadott. Végre egy „bácsi” is van a napközis traktuson! Két kislány azonnal mellettem termett, megragadta a kezemet, és az egyikük fölkiáltott:

– Hú, de erős keze van a Gyuri-bácsinak!

Éreztem: a gyermekek kívánják az erőt, a biztonságot, és az egész társaság arra vár, hogy „bizonyítsak”. Erőltetett homlokráncolással közöltem a jónéppel:

– Ha pedig nagyon megharagítottok, akkor...!

Fölragyogva tágultak kerekre a tiszta gyermekszemek, a kíváncsiságon kívül már egy kis rettegést is sugározva felém: „Verni is fogsz bennünket?” De hogyan folytassam az imént megkezdett „fenyegetőzést”? Ez futott ki a számon:

– ...akkor nagyot csapok ám az asztalra!

Rácsaptam mindjárt, a hitelesség kedvéért. Csakhogy az asztalt vastag üveglap fedte, amely nyomban száz darabra törött az ütéstől.

A boldog indiánüvöltés majd szétvetette a termet. Dagadozott a büszkeségtől a negyvenkettek keble: nekünk ilyen erős tanár bácsink van!

S a széttört üveglap évekre megalapozta a tekintélyemet.

3.

Nagyszerű asszony volt a napközis munkaközösség vezetője. Művelt, széles látókörű, szakmailag fejjel kimagasló a testületből. Ő is „misszionáriusként” szolgálta a „lepratelepen”. Sokat tanultam tőle, s nemcsak én, hanem mindenki tisztelte. Hamarosan mégis különös dologra figyeltem föl.

Valaki rám köszönt a folyosón:

– Szervusz, főtanár úr.

Másvalaki megkérdezte:

– Hogy érzed magad nálunk, mint főtanár?

Egy kolléganő ezzel jött hozzám a tanáriban:

– Kérem, főtanár úr, intézze el a konyhás nénikkel, hogy...

Először tréfára, gúnyolódásra gyanakodtam. De aztán kiderült, hogy ilyesmiről szó sincs. Megkérdeztem hát az egyik kartársamtól:

– Miért szólítasz engem főtanárnak?

Visszakérdezett, meglepetten:

– Hát nem te lettél a főnöke a napköziseknek?

Mert, ugyebár, ha a tanárnók közt megjelenik egy férfi, akkor ott csakis ő lehet a vezető. A főtanár...

Győri György